МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО совет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Кіиранди
15
НОЯБРЬ
1959 шу
№ 92 (2404)
Мах 20 коп.

СССР ЖУРНАЛИСТИЙ ХЬАЛХАРА СЪЕЗД

1959 шера 12—14 ноябре СССР журналистий хьалхара съезд хилар.

Съездо дийцар ер дешаш:

1. СССР журналистий Союза оргбюро балха хьакъехьара отчети журналистий декхараши (докладчик нов. П. А. Сатюков).

2. СССР журналистий Союза устав (докладчик нов. П. М. Ерофеев).

3. Журналистий Союза хьалхле лелаю органаш харжар.

ДИКАГІА ТОАБЕ ПАРТИЙНИ ТІАХЬОЖАМА КОМИССЕЙ БОЛХ

ХІара денна шерлуш боагІа семилетка декхараш кхоачашдара тІехьа лоаттабу къовсам. Коммунистически парте советски наьха беррига творчески низ оарцагІа баькхаб ворхІ шера план ханал хьалха кхоачашъе, коммунизм хьалъяра тІехьа къовсам лоаттабе.

Парте XXI съездо оттадьча кердача, доккхийча декхараша діадех партийни организацешкара, хІара коммунистагара партена юкъера демократи шерра йоаржа а еш парте барий хьинар чІоагІа айдар. ХІара партийни организаци декхарийла я, творчески къа а хьегаш, производство лакхъяра тІехьа къовсам а лоаттабеш, кхоачамбоацараша духьала хьала хила.

Хоадам боллаш а вахарца айхха бувзам болаш а хиларга хьежжа мара пайда балац партийни балхах.

Цу гІулакхашта маярра терко тІа а яхийта бьча ССКП ЦК Соцамах вІашагІъехкай предприятий администраце балха тІахьожам лоаттабу комиссеш.

Ши бутт совгІа ха я первични парторганизацешка уж комиссеш вІашагІъехка. Цу лоацдача хана лоархІам боллаш болх баьб цар предприятей балхацара цІенхаттара кхоачамбоацараш гучадоахаш, уж сихха діадахара де мел дезар деш.

Йоагглача тайпара первични парторганизацешна комиссешта хьалхле а лелаеш царна новкъостал а деш из лоархІамера болх діахьоча метте боккха пайда болаш гІулакх ду комиссеша. Ншттa ГАРО завода партийни организаце вІашагІъеллача, арахецаш йола продукци дикагІа хилийтарга хьожаш йолча комиссе (председатель нов. Беличенко) дика діахьу ший болх.

Завода технически снабжене отделло йоагглача тайпара терко а еш, эшача материалашца цехаш Іалаш ца яр бахьан долаш механически, литейнии заготовительнии цехаша арахецача оатхалашца духха брак хулар. Партийни тІахьожама комисе уж кхоачамбоацараш гуча а даьха партийни бюро дувца оттадир из дош.

Партбюрос ший решенеца декхарийла бир цехий мастераши бригадираши арахецаш йола оатхалаш дикагІа хилийтара тІехьа хадданза къовсам лоаттабе. ХІанз уж кхоачамбоацараш діадаьннад заводера.

Гудермесерча 15-ча дистанце парторганизаце вІашагІъеллача техниках пайда эцаран из балха юкъеЙоалаяран тІахьожам лелабеча комиссе (председатель нов. Близнюк) гучадаьккхар дистанце цхьайола техника вІалла пайда а ца беш складе діаоттаяь лоаттаеш хилар, хІаьта болх беш йолчох а бизза пайда ца эцаш хилар. Ишта, мастерске духхача хана деиз дистанцена цхьаккха пайда ца луш латтар пневматически жІов. ДуххагІа долча даьхъе цу тайпарча жІовнашца кхоачашду мастерске хьачууха заказаш. 6 бІаь тума мах ба цун. Комиссе предложени елар, из пайда бергболаш тоае еза, аьнна. Из предложени администраце кхоачашйкар.

Комиссена ишта гучадаьлар 9 бІаь тума мах бола безмонтажни 10 насоси, 6 бІаь тума мах бола шпаЛаш Іойоаха 4 крани «къа а енна» цхьаккха пайда а ца беш дуккхача хана деиз латташ хилар. Комиссе еннача предложенех уж кхоачамбоацараш а діадаьхад.

Дукха ха яр «Малгобекнефта» НПУ цхьоалагІча промысла насосни мастерске халача балхашта механизаци ергья яхаш хабараш дувца, бакъда хабарел совдоалаш хІама дацар цига, чІоагІа мела лелабора рационализатораша енна предложенеш ханнахьа хьажа а хьежа балха юкъе кхаХьацар, хІаьта из бахьан долаш укх шера кІезигагІа ба рационализатораш. Уж деррига кхоачамбоацараш гуча а даьха партийни собране дувца оттадайтар из дош производственни процессашта механизацин автоматизацин яра а рационализации изобретательствои дегІайоалаяра а тІахьожам лелабе промысле вІашагІъеллача комиссе (председатель нов. Назадзе).

Собрани хинначул тІехьагІа дикка тоаденнад промысле уж гІулакхаш.

Йизза шоай бокъо а лелаеш, производства болх тоабара чІоагІа новкъостал а деш шоай болх діахьош комиссеш дукха я республике.

Цхьабакъда, цхьайолча партийни организацешка вІашагІъехкача комиссеша хІанз йоагглача тайпара терко тІа а яхийта діаболабьбац из лоархІамера болх. «Красный молот» яхача завода партийни комитета комиссешта кулгалдара гІулахх ледара леладу. Цудухьа республике йоккхагІа ярех йолча цу предприяте вІашагІъехкача комиссеша хІанзалца хьа лоархІам болаш хІама даьдац.

Комиссех йола Положени телха а еш комиссей членаша предприятей кулгалхошка гІолла доацаш гучадаьха кхоачамбоацараш діадахийта гІерташ, хІаьта ишттa предприятей кулгалхоша комиссей предложенеш теркал ца еш моттигаш ниЙсу. Цхьайолча парторганизацешка предприяте керттера участкаш белгал ца а еш дуккха комиссеш вІашагІъехкай. Дика уйІа а яь уж вІашагІ ца йохкар бахьан долаш цар болх ледара лел.

Партийни тІахьожама комиссей болх — балхашта лохехьара контроль лелаяр да. ХІаьта цун низ — дукхагІа нах цу балха юкъеозарца, кхоачамбоацараша духьал къовсам лоаттабе беррига къахьегамхой, профсоюзнии комсомольскии актив, болхлойи специалисташи юкъеозарца ба.

Лохехьара тІахьожам — ворхІ шера план кхоачашъеш лоаттабеча къовсаме партийни организацешта бе доалла чІоагІа герз да, балха юкъерча кхоачамбоацараша духьал, паччахьалкхен а къахьегама а дисциплина телхаераша духьал къовсам лоаттабу низ ба. Из дика кхетадеш хила декхарийла ба комиссей председателаш а, цар членаш а. Партийни организацеш декхарийла я хадданза тІахьожама комиссей балха бІарг тІалоаттабе, цар дика инициатива хьал а лоацаш, гІалаташ тоа а деш, цар пайдане опыт шерра дІайоозжае.

Боагглача тайпара партийни тІахьожама комиссей болх тоабаро доккха новкъостал дергда ССКП XXI-ча съездои парте ЦК июньски Пленумои хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашде.

СОВЕТСКИ ЖУРНАЛИСТИЙ ЕРРИГСОЮЗНИ ХЬАЛХАРЧА СЪЕЗДАГА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дІайха моаршал лу советски журналистий Ерригсоюзни Хьалхарча съездага а цунга гІолла советски кепайоазони, радиои, телевиденеи берригача болхлошка а.

Халкъа духовни вахарах дІадала йиш йоаца дакъа хиннад кепайоазонах вай мехка, хІаьта советски журналистиках — партийнии общественнии балха лоархІамегІа дола дакъа хиннад. Коммунистически парте чІоагІа хам бу дикача гІулаххашта советски журналиста — коммунистически общество хьалъеча а керда саг хьалхеча, деррига дунен тІа машар оттабар духьа лоаттабеча къовсама а исторически гІулакха боккха лоархІам болаш долча газетийи журналийи, радио а телевидене а, издательствайи информацеорганийи болхлоша хьегача къин.

Советски кепайоазув — дизза ший лоІамах а бокъонца халкъа а кепайоазув да. Цунца овлангара деиз эргаш да из буржуазни кепайоазол. Марксистско-ленинскии идея лакха йолаш, партийни наькъа тІара ца йоалаш, бакъдолча хІамашта тІехьа йолаш, денал дола революционни дух йолаш, идеящца шин дагара барашца а ревизионизмаца а машар боацаш хиларах къахьегамхошта дег тІара дукха дезаденнад вай кепайоазув.

Халкъа а цун иразеи вахар тоадареи духьа а болх беш ба советски журналисташ. Коммунизм хьалъярахи коммунистически уйланца нах хьалххебарахи, советски наьха турпалерча къахьегамах а дикача гІулакхех а дола дешаш — цар керттера дешаш да. Критикен самокритикен елта вай кепайоазон керттера гІулахх да. Коммунизм хьалъериЙ къахьегамеи моральнии денал хилар — советски журналистий творчески денал дуздувла хьаст ба. Партеи халкъои дика могаду вай кепайоазоно, радио, телевидене дІадоладаь лоархІам болаш мел дола гІулаххаш, халкъа боахам дегІабара йола ворхІ шера план кхоачаш а тІехьхоачаш а яр духьа,Советски Союза Коммунистически парте XXI-гІча съездо оттадаь сийлахь-доккхий декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсама юкъе цар доккха дакъа лоацаш хилар.

СССР журналистий Хьалхарча съезда балха тІа камаьхал ялар лов Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, хІаьта из чІоагІа дог тийша я парте помощникаш болча советски журналисташа дІахо йодача хана а советски кепайоазув наха дукхагІа довзийтарах а партийностах а йола ленински традицеш лелаергхиларахи шерьергхилараХи, «коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсама сийлахь- доккхача гІулакха шоай деррига низаш тІадохийтартхиларахи.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

Рационализатор Андросов

№ 7 йолча строительно - монтажни управленерча коллектива дика вовзаш ва 1955 шера денз столярни мастерске бригадирална болх беш вола Андросов. Ше цу управлене къахьега волавелча денз балха овсарал лакхъярах массехказа совгІат деннад цунна.

Дика хов Андросовна бригада коллектива балха хьали царна эшари. БархІ рационализаторски предложени балха юкъе йоалаяьй Андросова укх шера. ХІанз Г-18 яхача градирни установканна макеташ кийчъеш ва из. Цун бригадо хІара дийнахьа сменни задани тІехкхоачашъю.

Сурта тІа: рационализатор - бригадир Андросов.

Ю. Плиева сурти тексти.

ПЛАНАЛ СОВГІА 50 ЗЗАР СОМ

Цика къахьийгад укх шера Гудермесерча электростанце болхлоша. 10 бетта йола электроэнергІи яккхара план цар кхоачашъяьй 111 процент. Цул совгІа кходаьд 1 процент дозагам, 4 процент смазка. Ер шу доладелча денз 50 эзар сом пайда баьб предприяте планал совгІа.

З. НИКОЛАЕВ.

Балха ди лоацдаьд

ССКП Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи соцамех «Малгобекнефта» нефтепромыслови управлене болхлой 1-ча ноябре денз ворхІ сахьата болх беш ба, хІаьта къахьегамах кердача тайпара мах а лу. Цо алапи кІезига долча болхлой алапи лакхдергда, мехкдаьтта даккхари, къахьегама овсарлеи дегІайолаергья.

Кердача тайпара болхлошта тела мах 21 процент дукхагІа хургба.

Кердача тарифни ставкаш бурув деттача болхлой алапи 33,5 процент, мехкдаьтта доаккхача болхлой 31 процент лакхденнад. Масала, лаьттан кІалхарча скважина ремонт еча 6-ча разряда оператора дийнахьа йола ставка хьалха хинначул 11 соми 60 келиги лакхъеннай.

Къахьегамах кердача тайпара мах луш хилар бахьан долаш «Малгобекнефта» НПУ предприятей болхлой алапи юкъера лаьрхІача 10—15 процент лакхлургда. Болхлой алапи лакхдарал совгІа норма 18 процент лакхъе а, керда техникеи техтехнологии балха юкъе кхувла а лаьрхІар.

С. МУРТАЕВ.

Кердача хІаман белгалонаш

Коммунистически къахьегам, къахьегамца коммунистически уйла хилар... Уж дешаш тІехь-тІехьагІа дукхагІа юкъе доагІа вай вахара. Боккха кхетам а говзал а йола болхлой ди тІехь дукхагІа хьахул вай хана.

... Сона хьалхашка улл са новкъоста Мирзоев СаІида письмо. Из денад СаІид ший дезалца вахаш а болх беш а волча Горагорскера. Сай новкъостах массехк дош аргда аз. «Горскнефта» ремонтно-механически цехе ашкпхьар ва са новкъост. Парте ва из. Шоай балха коллектива юкъе дукха везаш болхло хиларал совгІа юртарча наха а дукха везаш болхло ва СаІид. Цудухьа, берригаш раьза а болаш поселкаи районеи Советий депутаталла хержар из.

Кхы а да Мирзоев СаІида сий долаши бехктохкамеи декхар. ССКП ЦК-а июньски Пленума діахо а технически прогресс дегІайоалаяра постановленн хинначул тІехьагІа, СаІид дикагІа вола рационализатор хиларах шоай нефтеуправлене производства ерригача процессашта автоматизации механизации е хьожаяьча комиссе хержар. Цу гІулакхах лаьца письмо яздаьд са новкъоста. ЧІоагІа дукха хІамаш да хІанз цунна дагадоахкараш. Эггара чІоагІагІа цунна дагадоаллар да ше дукхагІа фу дергда, технически прогресс діахо а дегІайоалаяра. «Парте еннача указанена эггара хьалха со юкъевоагІа, — деш аз письмо тІа, —со коммунист ма вий! Цул совгІа, партийни контрола комиссе член хиларах а сайгара хьокхам бала беза аз».

Цул хьалхагІа аз цунга яздаьдар ше балха даьха толамаш дувца, ах—шиъ минут ялалехьа доах уж.

Са хаттара жоп луш санна, ший уйла діахо хьош, СаІида язду: «Флянцаш еш дукхача хана денз йолаш йола способ хувца дагадехар сона. Хьо тханцига волча хана станокаца хьайора уж. Цу гІулакхах лаьца болх беш хиннав цехера са новкъост Лопатин Иван. Флянеца тІехьанахьа массехк доккха а зІамига а Іург хул. Уж доахаш Ивана 10—15 минут йоайора. Аз кузнечни способах даха уж аьлар. ХІанз цаІах шиъ минут ялалехьа доах уж.

ЧІоагІа дагадоал цунна вахар шийла хьалха далар. Юкъера школа йистеяькхаяц цо. Из хІанз доккха кхоачамбоацар да.

— Со санна ха яха а дезал бола а болхлой дешаш багІаргболаш йола школаш хьаелла езар, — аьлар цо сох кхиттача.

Дуккхачар уйла еш дола болхлой дешар мишта хила деза? Масала, «Старогрознефта» электромонтажни цеха болхлоша «технически прогресса школа» аьнна цІи а йолаш, цу тайпара школа хьайиЙлай. Укх деношка сох кхиттар къонача специалисташта школа Йилла инициатор Марух Борис. Школа хІанз мара болх бе йолаеннаеце а, сона хетачох, «Старогрознефта» электрикаша боккха лоархІам болаш гІулакх даьд. Из да СаІида дагадоаллар.

Технически прогресса школа учебни программа 120—150 сахьата лаьрхІа я. Занятеш йолалу дийнахьа кхо сахьат даьлча, балхах мукъа болча хана цхьан кІирах 4 сахьата дешарг а долаш.

Теоретически кхетам дикагІа бовзарга программа цхьайолча пункташка хьежача. Цунна юкъе доагІа укх тайпара дешаш: синфазноста теори; грозненски схемай телеуправлене юкъейоалаяь токаш; частотно-фазни схема телеуправлене диспетчерски пунктаца болх, кхы дуккха дараш а. Цул совгІа, Грозненски телеуправлене частотно-фазни малорелейни схемай практически занятеш е лерхІ.

ЧІоагІа лоархІам болаш да «Старогрознефта» электрикаша дІадоладаьр автоматикаи телемеханикаи конструкторски бюрон Грозненски филиалеи нефтяной института преподавателашен хьаллоацаре.

Республике эггара хьалхарча технически прогресса школашкара ийцача кхетамо новкъостал дергда шоай телеуправлене автоматизацеи телемеханизацеи программаш сихгІа кхоачашъяра.

Сона хетачох старопромысловцаша дІадоладаьр са новкъост Мирзоев СаІид балха волча «Горскнефте» а, хІаьта вай республике массанахьа а хьаллоацаргда.

Къахьегамца коммунистически уйла хиларо коммунизмага вай дІахо хьош бола никъ сийрдаболаккх. ХІара къахьегамхо деша гІертар — из да уж котбаргхилар.

В. ЛАВРИНЕНКО.

Кердача методагара пайда баьлар

Ер шоллагІа шу да Гудермесски локомотивни депо цехерча коллективо тепловозашта ремонт яра сменни бригада вІашагІъелла. Из керда метод юкъейоалайча денз боккха пайда беннаб цо.

Дукха ха йоацдаш паччахьалкхен комиссе председатель волча нов. Гаран еча отчетага ладувгІа вІашагІкхийтар цеха машинисташи ремонтникаши. Тепловозашта ремонт мишта яьй хьежаяр комисси. Комиссена гучадаьлар тепловозаш дика тоадаь, хІаьта царех диълагІа дакъа тІехдика а тоадаь хилар.

Ремонтникашта юкъе дикагІа лоархІам я мастер нов. К. Пилявов керте латташ йола коллектив. Цу коллективо тепловозий технически а, мел эша а гІулакх дика леладу. Бетта-бетта тІехкхоачашъю технически скорость, юкъера лаьрхІача денненбийсанней тепловозаша беш бола никъ совбаьннаб.

Семилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тІаийца социалистически декхараш толамца кхоачашде гІерташ шоайла чІоагІа къовсам лоаттабу машинисташа. Планал совгІа дуккха миллионаш халкъа боахама мухь дІа-юха кхухь деш машинисташа.

Цига хьалха латташ я машинист -инструктор н. Лютов керте латташ йола колонна. Духхьала цхьан сентябрь бетта 200 составо нормал совгІа 73 эзар тоннал дукхагІа паччахьалкхен мухь дІа-юха бихьаб, 24 эзар килограмм доагам кхо а даьд.

Дика лоархІаш я нов. Е. Заболотный керте латташ йола колонна а.

Цехерча локомотивни бригадаша шоайла чІоагІа къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама бригада яха цІи тиллийта гІерташ. Из цІи еннай машиниста Н. Шурупова кулгалдеш йолча бригада. Ше тІаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдаьд цу бригадо. Беза мухь кхухьача 9 составаца нормал совгІа 25 эзар тонн мухь дІа-юха бихьаб, 2200 килограмм доагам кхо а даьд. Дика болх барал совгІа, цыаккха ди юкъе а ца дуташ машинистий занятешка деша а ух уж. Ишттa, дика болх барах коммунистически къахьегама ударник яха цІи еннай машинисташта М. Шатовна Ф. Донсковна, цар помощникашта А. Грабовенко, И. Мирошниченко, ишттa кхыбараштa.

Ишттa котдаьннад, керда, прогрессивни гІулакх.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

Сийлен цІи яьккхай

Грознерча химически заводе чІоагІа цІи хеза, дикача балхаца белгалъяьнна я № 7 йолча цех компрессорни отделене болх беш йола слесарий бригада. Бригада доал деш ва дикагІа вола производственник нов. Ракитский. Бригадо дика болх бар бахьан долаш дикка йІаьхъеннай компрессорашта ремонт е езача ханашта юкъера юкъ, хІаьта цу гІулакхо производственни план 108—110 процент кхоачашъе торо а хилийтай.

Новкъост Ракитский заводе вовзаш ва дикагІа вола рационализатор хиларца а. Цун счете я укх тайпара пайданера предложени: сальникашта когаметта прокладкаш оттаяр. 15 эзар сом экономически пайда а болаш, ишттa кхыяраш а.

Коммунистически бригада яха сийлен цІи яккхар духьа еррига бригада толаме къахьегаш я. Укх шера бригадерча болхлоша 14 рационализаторски предложени еннай, хІаьта царех 11 балха юкъе а йихьай. Балха юкъе йихьача предложенех 300 эзар сом пайда хиннаб. ДикагІа бола рационализаторш ба Ракитскийн Серазидинови.

Заводской комитето соцам баьб нов. Ракитске доал деча слесарий бригада коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цІи яла.

Дика балха толамаш даьхад ремонтно-механически цехерча, нов. Короткова доал деча слесарий бригадо а.

Нов. Короткова бригада укх шера вспомогательни бригадаштеи цехаштеи юкъе лаьцача социалистически яхье 4-зза кот а яьннай, хІаьта шоза хьалхара мотгиг а яьккхай.

Шеко йоацаш да цу бригадо хІара бетта производственни план 110—115 процент кхоачаш а еш ше хьабеш бола болх цІенеи дикеи а беш, коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цІи йоаккхарг хилар.

Г. ЗАСОРИН.

Нов. М. П. Дроздовна. совгІата Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялара хьакъехьара

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Нохч-ГІалгІай АССР чурча гІулакхий Министр нов. **М. П. Дроздов** вьа 50 шу дизарца дувзаденна а чурча гІулакхий Министерстве дуккхача шерашка цо дика болх баь хилари, хІаьта ишттa общественнии политически вахара юкъе чІоагІа дакъа лаьца хилари белгалдоаккхаш а Михаил Прохорович Дроздовна совгІата Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота луйла.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. КОМАРОВ.

Г. Грозный,
1959 шера, 3 ноябре.

Сурта тІа, МОСКВА. Сийлахь-боккхача Октябра 42 шу дузаш ЦІеча майдане хинна къахьегамхой демонстраци. В. Кошевой сурт. ТАССфотохроника.

Партийни организацешка

Iан хана болх бе предприяти кийчъярах

Дукха ха йоаццаш крекинг-завода партийни комитето ладийгlар завода директора заместителя нов. Кравцова Iан хьалах болх бе завод кийчъеш беча балхах лаьца яьча докладага.

Парткомо белгалдир Iай болх бергболаш цехаш кийчъеш цхьайола материалаш, масала кизгаш, цемент, хьу, басараш, ферташ, иштта кхыяраш а Iалашъяь хилар. №№ 3, 6, 10 йолча цехашка цу хьакъехьа де мел дезар хIанзехьа а кхоачашдаьд. Цхьабакъда, йоаггIача тайпара цу лоархIамерча гIулакха йоакхо ца еш хIанз а Iан хана болх бе цехаш кийч ца еш я №№ 2, 2а, 5 йола цехаш. Бе лаьрхIа болх 20—30 процент мара кхоачашбаьбац. Наькъаши тротуараши, хIаьта иштта производственнии нах чубахеи цIенош тоаде хIанз а болабеннабац.

Завода директора заместителя нов. Кравцова йоаггIача тайпара йоакхо яьщ предприяти Iан хана болх бергболаш кийчъяра.

Партийни комитето декхарийла бир завода кулгалхой а цехий начальникаш а йиллача хана еррига завод Iан хана болх бе йиш хургйолаш кийчъяь яккха. ХIаьта иштта партбюроси цехий парторганизацей секретарашеи цу балха йоаггIача тайпара контроль лелае езаш хилар а белгалдир партийни комитето.

Партийни контрола комиссеш болх беш я

ТIехьарча хана дукхагIа хул ГАРО завода телаш дола заказаш. Заводо арахецаш йола 40-тонни прессаш дика ца хилар бахьан фуд хьажа тIадиллар партбюрос завода боахама гIулакхашта контроль лелае вIашагIъеллача партийни комиссена.

Комисе из гIулакх кIоаргга тахка а техка партбюро зседане дIадийцар. Комиссена гучадаьлар технически контрола отдело арахецача продукцега хьажара болх мела лелабеш хилар. Заводо арахеца продукци дIайераш чIоагIа леткъаш хул, уж во хилар бахьан долаш.

Механическин, литейнин, заготовительнии участкаша кийчъю деталаш дика хилац, брак йолаш а нийслу царца. Конструкторско-технически бюрос арахецаш йола продукци дикагIа хилийтара тIехьа беш бола болх мела лелабу, хIаьта технически снабжене отдело эшаш йолча материалашца цехаш Iалашъелга ледара леладу.

Партбюрос завода директин, мастераши, сборщикий бригадираши декхарийла баьб уж кхоачамбоацараш сихагIа дIадаха.

Производства механизации автоматизации ярах

«Октябрьнефта» НПУ № 2 йолча промысла партийни бюро дукха ха йоаццаш дийцар промысле производственни процессашта механизации автоматизации яра дош. Бюрос белгалдир цу даькъе кхоачашъе лаьрхIача 17 мероприятех 10 кхоачашъяь хилар.

Бакъда цхьайола мероприятеш кхоачашъяра гIулакх чIоагIа ледара лел. Керда техника балха юкъе йоалаяра контроль лелае вIашагIъеллача партийни комиссе а йоагтIача тайпара терко яц цу лоархIамерча гIулакха.

Партбюрос декхарийла бир промысла кулгалхойи партийни контрола комиссе членаши дукхагIа механизацеи автоматизацеи терко а еш, керда техникеи рационализаторски предложенеши балха юкъе яхьарга хьажа.

И. МАЙОРОВ.

Бахархой хьашташ Iалашду Советаша

ДукхагIа эшаш а сихагIа кхоачащича шоашта бакъахьа хеташ а дола гIулакхаш дар Ножай-Юрта районерча харжархоша шоай депутаташта тIадехкараш. Цар дехар депутаташкара дукхагIа уж шоай харжархошца вIашагIбеттабалар, района хьалхашка латта декхараш кхоачащдеча хьинаре дакъа лоацаш уж хилар, хIаьта бахача наьха хьашташ кхоачащдара — юрташка хий дуллига, электрификации, радиофикации елга, школаш, детяслеш, клубаш хьаелга, наькъаш, тIаьш тоаделга сихде а дика чакхдаккха а цар новкъостал дар, иштта кхыдараш а.

Белгалде дезаш да депутаташа цу гIулакхашта шоаш бехкокхаме а лоархIаш чIоагIа къахьийга хилар. ДукхагIа дола харжархой наказзш кхоачащдаь даьннад хIанзехьа а, хIаьта юхедисарех цхьадараш кхоачащдеш а латт. Дика тоабаьб Ножай-Юртара Байти-мохк яхача юрта кхаччалца бода никъ, хьалдаьд бытовой гIулакх деча комбината лаьрхIа цIенош. Электрификации радиофикации еш латт Орджоникидзе цIерахча колхозе, хьалъе йолаяьй Ножай-Юрта 280 моттиг йола школа.

* * *

Хьалхашка латта боахамеи политическии декхараш кхоачащдара бола депутатий лоархIам дика лакхбаьб Веденски райсовета исполкомо.

Дика кхоачащдаьд районо паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара социалистически декхараш. Шура йохкара шера йола план 20-ча октябре 138 процент районерча колхозашеи, 230 процент индивидуальни секторои кхоачашъяьй.

ЧIоагIа терко тIайохийт райсовета исполкомо района хьалхашка латта боахама декхараш кхоачащдара беррига депутаташта а юрташкара активисташ а озрцагIа боахаш, хIаьта каста-каста райсовета сессешка дувца боахама дешаш а увтта ду. Каста-каста депутат харжархошца вIашагIбеттабалар вIаштIехьа доах. Шеко яц Веденски райсовета исполкомо а берригача депутаташа а шоай декхар кхоачащдергхиларах.

И. ИСАЕВ.

Машареи доттагIлени сийлахь-доккха гIулакх

Iалаьмате доккха гIулакх да Никита Сергеевич Хрущев США вахар. «ЧIоагIа дог гIоздаькkха да тхо, студенташ, вай мехкара вахар мадарра американски наха дIа а довзийташ Никита Сергеевича машари доттагIалли чIоагIдара тIехьа США волча хана даьча къамаьлаша»—йоах, Н. С. Хрущев США вахара хетаяь яьча собране къамаьл даьча Нохч-ГIалгIай педучилища студента Джамалханова.

Б. АХМАДОВ.

* * *

Дукха нах гулбелар Гудермеса локомотивни депо укх деношка. Депо болхлойи инженерно - технический болхлойи гулбеннабар Н. С. Хрущева США бихьача наькъа итогаш ювца. ЧIоагIа теркам тIабахийта ладийгIар цар цу деша хетаяь парте райкома секретара нов. Калагова яьча докладага.

Къамаьлаш даьча депо болхлоша массане а дег тIара могаду нов. Хрущев США вахар а, машареи доттагIалени мисси дикача толамашца чакхъяькkха цIавар а.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

* * *

— Машари доттагIали чIоагIдар—из дар советски паччахьалкхенна керте латтача Н. С. Хрущева Америка вIашагIкхийттача Штаташка дихьа гIулакх, хIаьта цу даькъе боккха хьокхам болаш болх а баьб цо, — яхаш дувцар цу деша хетаяь яьча собране Нохч-ГIалгIай Паччахьалкхен пединститута студенташа М. Кодзоева, А. Мальсагова, Чажуркаева иштта кхыбараша а.

И. ХАМХОЕВ.

* * *

— Со ираз долаш а доккхал дойиш йолаш а ва, вай халкъ, сий долг Коммунистически парти, хьамсара правительство машар чIоагIбара тIехьа лоаттабеча кховсаме хьалх. латташ хиларах, — йоахар Н. С. Хрущева США бихьача наькъах дувцача хана Грозненски локомотивна депо машиниста В. Сальне.

Г. АНОХОВ.

* * *

Н С. Хрущева США бихьа никъ мога беш ше къамаьл деш Грозненски пропарочни станце промывальщик волча нов. А. Байбекова йоах:

— Со дог тийша ва хьалха хиннача тIема холонаш кхы хург ца хиларах. Керда тIом хьоабе гIертараша духьал кховсам лоаттабеш чIоагIа къахьег Н. С. Хрущева. Доккха баркал хилда цунна!

С. КЕРИМОВ.

* * *

— ЦIенача дег тIара къоабал бу оаха дунен халкъашта юкъера гIулаккхаш чIоагIдара тIехьа, дерригача дунен тIа машар оттабара тIехьа, мехкашта юкъера доттагIал чIоагIдара тIехьа Никита Сергеевича Хрущева США бихьа никъ, — йоах Шалински районерча «Джалка» яхача совхоза 6-ча отделенерча болхлочо Садыков Насыр-Солта.

Б. ЗАНГАЕВ.

Йоаггlача тайпара йир критика

Хьалха дIадахача шерашкарчул дикагIа вIашагIбелла дIахьу профсоюзни организацешка отчеташи хоржамаши дара болх вай республике. Собрзнешка беррига членаш дика вIашагIкхет, хIаьта шоаш деча къамаьлашца дуккха кхоачамбоацараш гуча а доахаш дIахо профсоюза болх тоабара наькъаш белгалду. Балха юкъерча кхоачамбоацарашта йоаггIача тайпара критика ю. Къаьстта дика вIашагIделла дIахьу отчеташи хоржамаши дара гIулакх мехкдаьттаи химически промышленноста предприятей профсоюзни организацешка, просвещенеи, лакхерча школайи, Iилма учрежденейи болхлой а медицински болхлой а профсоюзни организацешка, иштта кхыйолча организацешка а.

Собранешкеи конференцешкеи профсоюза членаша йоаггIача тайпара критика ю профсоюзни комитетий отчеташта а, хIаьта иштта профсоюзни болх тоабара мадарра новкъостал деш боацача предприятей кулгалхошта а.

Ишта Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода № 6 йолча цеха собране ше къамаьл деш холодильни установка машиниста помощника нов. Зеленске критика йир цеховой комитетаи цеха администрацеиеи вIаши яхь лелаеш йолча коллективашка дикагIа болх байтара цар кIезига йоахо яр бахьан долаш, болхлошта эшачун йоахо еш уж ца хилар а, хIаьта иштта цеха болхлошта юкъе политико-массови болх мела лелабар а, цхьаболча болхлоша къахьегама дисциплина телхаяр а бахьан долаш.

ЧIоагIа критика а еш дийцар «Красный молот» яхача завода профсоюзни конференце делегаташа нн. Стороженко, Подлуцкий, Макалина, Грищенко, иштта кхыбараша. Коммунистически къахьегама бригадаши ударникийи социалистически яьха маярра хьалхле лелаеш завкоми цехий комитеташи ца хиларах, хIаьта из яхь лелаеш 18 коллектив мара ца хиларах. Цхьаккха а хоадам болаш кIама даьдац заводе Гаганова Валентинай болам хьаллацара. ЧIоагIа мела лел заводе производственни процессашта механизации автоматизации яра организационно-технически мероприятей план кхоачашъяра гIулакх а.

Уж деррига кхоачамбоацараш профсоюзни балха юкъе хилар бахьан долаш хьалхагIа хинна завкома председатель нов. Бабушкин юха ца хоржаш витар.

Дукха ха йоаццаш Грозненски районерча шурий совхозе хиннача профсоюза конференце совхоза болхлоша нн. Титаренко, Арешкина, Сердикова, иштта кхыбараша совхоза администраценеи болхлой комитетаи чIоагIа критика йир, совхоза болхлой йоахо во яр а отделенешка бьица даараш дохкара гIулакх во вIашагIделла хилар а бахьан долаш.

Ледара лел совхозе коммунистически къахьегама коллективи ударникаи яха цIи яккхара тIехьа яхь йоаржаяра гIулакх, Къамаьлаш даьраша иштта белгалдир паччахьалкхенна юрта боахама продукташ дIаялара план дуккха дикагIа а хьалхагIа а кхоачашъе торонаш йолаш совхоза коллектив хинна хилар, нагахьа санна йоаггIача тайпара цу балха терко яь яларе.

Цхьайолча профсоюзни организацешка профсоюза членаш кIезига болаш, хIаьта иштта къамаьлаш дераш а кIезига болаш чакхъюьл конференцеш собранеши. Ахаш мара профсоюза членаш боацаш собранеш еш а моттиташ нийслу. Къаьстта во кийчо йолаш чакхъяьннай Нохч-ГIалгIай автотреста № 2 йолча АТК, Веденски района бувзама контора, иштта кхыйолча а профсоюзни организацешка собранеши конференцеши. Цу тайпара кхоачамбоацараш отчеташи хоржамаши дара балха юкъе хилар бахьан да цу организацей профсоюза обкомаша йоаггIача тайпара профсоюзни болх тоабара йоакхо еш ца хилар.

Нохч-ГIалгIай Облсовпрофа Президиумо декхарийла яьй профсоюзий еррига Обкомаш отчеташи хоржамаши дара балхага дика хьажа а хьожаш инструкце яххача тайпара из чIоагIа лоархIам бола гIулакх чакхдаккха.

С. ЧУХАРЕНКО.

БАРКАЛ ХИЛДА ПАРТЕНА

Советски Iаьдал далалехьа ший лоламе хилар, дешар фуд ца ховш хиннай лоаман кхалсаг. Хьалха тхоай ноаноштеи боккхагIа болча йижараштеи гIанахь а бIарга ца дайнар хIанз тхога сомагI яхаьчад.

Укх шера Грозне хьайийлай къаьстта нохч-тIалгIай йиIигашта интернат. Тхона цига дешар Iомаду, хьакъал лу, дунеи Iилмеи довзийт. Цул совгIа тхона интернате балха говзалаш а Iомаю.

Ишта тхоай йоаххо яр бахьан долаш Коммунистически партена дег тIара баркал а ях оаха, интерната дешархоша, тхоай деррига хьакъалеи хьинари тIа а дахийта деша а коммунизм хьалъеш вай халкъо лоаттабеча кховсаме хьинаре дакъа лаца а дош лу.

С. АБАДИЕВА,
Грознерча № 15 йолча школа-интерната 8-ча классера дешархо.

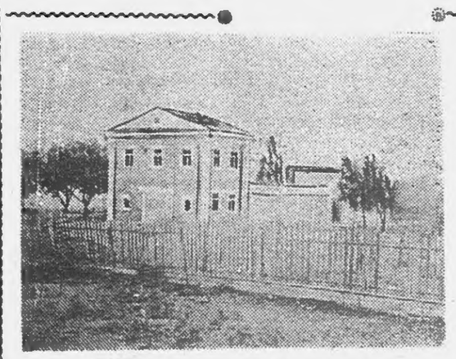

Сийлахь-боккхача Октября 42 шу душаш керда ахканара кинотеатр хьалдаь даьлар Шалински районерча «Колхозное» яхача юрта. Из да, цу юртарча бахархошта дола Октябрьски совгIат.

Сурта тIа: «Колхозное» яхача юрта керда хьалдаь ахканара кинотеатр.

Х. Мукаева сурт.

ИВАНИ САЛМАНИ

Цехе дIачуваьлча эгтара хьалха бIарг кхет вIаши уллув болх беш воаллача даьтташа диза барзкъашт дувхача шин зIамигача сагах. Царех цхьанне лаьрххIа цу балха яьча станока рессорий пачка дIаюкъе а елле юхье ши урс доаллача гIоараца тетте рессора ши лист хьакъоастаю, тIаккха кхы а ши лист. Иштта вIашагIйоакхо цаI, шиъ, кхоъ пачка. ХIаьта воккхо доккхача аьшка истола тIа уллача рессорий пачка тIа оста а дегIа гон етт. Цо гон массаза тох цхьацца лист хьакъаст рессора пачках.

ДIабIарахьежача чIоагIа атта хет цар болх, башха чоалхане а бац из. ХIаьта а моллагIа бале а говзал эш балха. Цу балхага баьннача цар эшачул совгIа маьже ца хьоаеш, тохаш йола гон нийса тохаш, кхыметтел цхьа секунд а йоагIачул совгIа ха ца йоаеш ду шоаш дер. Цудухьа безаме хет цар балха бIарахьежаш. Дукха юкъ ялалехьа вIашагIъяьханийсъяь Iоехка листаш Iов истола тIа. Уж я вагоний телхача рессорий листаш.

Грознерча, Гудермесерча иштта кхыча станцешкарча вагоний рессораш телхача ухаза, вагонни депо кузнечнорессорни цехе, дахь. Эгтара хьалха цу шин болхлочунга кхоач уж. Цар вIашагI а дахье кагьенна листаш дIахо сварочни цехе йолх. Цигта вIашагI а хетте царга юхакхоач уж.

— Салман, хьазараяха ха тIакхаьчай, — йоах Ивана, сахьата тIа а хьежа.

Салман боккха аьшка моарзагIа хьа а нийца йоккхача пишка тIавода, Иван гон бе а елла пишка гаьна доаццаш латтача лохача аьшка истола улув дIаотт. Пишка еррига че а цу чу яда рессорий листаш а цIастал цIегIа я. Салмана моарзагIаца хьаара токхаю царех цаI, лист йоддашехь истола тIа юж. ТIаккха Ивана моарзагIаца кхыча листа дIатIа а толайийя, гон техе нийс а йийя хий чудолча аьшка ний чу Iетте шел а йийя Iоюлл. Лист болата йийрзай. Кастта йоассалу пишк.

Цхьа ха яьннача гIолла Иванеи Салманеи нийсъяь листаш вIаштIа а ехка пачкаш ю. ТIаккха прессо толаю уж. Рессораш вагонашта дIаоттаде кийча да.

Ишта денна цу шин зIамигача саго кийчдеш цехера дIаарадувл вагоний рессораш. Мел хургда уж цар кулгех чакхдаьнна вай мехка машиннаькъаш тIа лелача вагонашта латташ! Ишта уйла керта чу йосс цар беча балха бIарахьежаш хилча, цул совгIа цу хана хеталу: мичара, мишта вIашагIкхийттав-хьогI уж барт тайна цхьа дог-уйла дола ши зIамига саг?

Пхи шу хьалха советски арме ше гIулакх дьа ваьча Грозне Iийра Богун Иван. Вагонни депо кузнечнорессорни цехе дIаболабир цо ший болх. Кастта дика кузнец-рессорщик хилар Иванах.

Цу хана Кзыл-Ордерча вагонни депо цIи хеза молотобоец вар шера белажаш йола лохача дегIара зIамига саг Мовлаев Салман. Ивана из вий ца ховш санна Салмана а хацар Иван вий, царна хацар цхьан хана шоаш вIаши улув болх бергбий. Цхьабакъда, из нийселар.

Нохч-ГIалгIай лаьтта ше кхаьчача воддашехь Грозненски вагонни депо балха вахар Салман. Юха а бе ера йоккха водж. Из дар укх шера январь бетта.

Цхьабакъда, дукха ха ялалехьа кузнец - рессорщик вир Салманах. ЧIоагIа новкъостал дир цунна Ивана керда говзал караерзаеш.

— Пхе шера дукха хиннаб соца болх беш новкъостий, — йоах Ивана.

— Цхьабакъда, Салман миссел везаенна цхьаккха а тIалийцавац аз. Цего аьлар сога цох бокъонца вола болхло а новкъост а хургва, аьнна.

Бакъ а хиннадар Ивана дего аьнар. Из Салманаца цхьан болх бе волавелча денз массанена а бIарга а гуш тоабелар цеха болх. Денна 150—170 процент нормаш кхоачашъелга Иванеи Салманеи закон да.

Цул совгIа цар уйла ю болх аттача баккхара де дезача гIулакхий а. Масала, рессораш вIашагIдоахаш йолча станока хьалха цхьа урс мара дацар. Бакъда, Ивана предложенеш цхьаькха а урс деллар станока. ХIанз цар уйла ю кхы а овсарегIа болх бергболаш станок эргаякkхара а, иштта хIанз шоаш кулгашца хьалъийеш йола 70 килограмм дозал долла рессорий пачкаш хьалъийе механизированни приспособлени яра а. Дог теш царна из карагIдаргхиларах а цу хьакъехьара рационализаторски предложенеш Ивана е Салмана а йоацаш цу шинне а хургхиларах а.

Ишта цхьа дог-уйла а долаш шоай низ, хьинар сийрдача коммунизма кхоане гаргайоалаяра дIалуш хьавоагIа ши доттагIа: эрсе Богун Ивани нохчо Мовлаев Салмани.

А. БОКОВ.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) Богун Ивани Мовлаев Салмани.
Ю. Плнева сурт.

Сага сий лакхду гIулакхаш

Новкъост Николай Васильевич!

Нийса да Iа аьннар, лоадам боаца хIама да аьнна хетача цу гIулакха тIехваьнна дIавахавац хьо.

ДукхагIа долча даькъе зIамигача, денна хIана дац аьнна хулача хIамаша кIоаргга уйла яйт, вахар дикагIа довзара новкъостал ду. Цар дика кхетадайт вахар чу хула хувцамаш. ДIа уйла елахь Революци хилалехьа Iа дувцача гIулакха болхлоша иштта уйла тIайохийтаргьярий? Бондаренко гIожа а алхха ший уйла мара йоацаш а хилар болхлоша ца ларо хьахойт наьха кхетам чуи дегашкен хинна хувцамаш.

Советски Iаьдал эттача шерашка мехка вахара хьалаш хувцаденна ца Iеш, керда городаш, фордаш, каналаш, наькъаш дохкаш, мехка карта хувцаденна ца Iеш, саг ше а хувцавеннав.

Географеи боахамеи чухь хинна хувцамаш бIаргадов атта да, хIаьта саг хувцавалар атта гуш дац. Ший бер миштта дегIадоагIа, хувцалу, цун кхетам миштта кхач, цун оамал хьа миштта хул белгалдулац нанна. Кхыча наха зелу из. Иштта хьожаргда вай а улувра воашка, денна вай социалистически вахар чухь хула хIамаш кIоаргга кхетаде.

Адамий кхетам тоабеш эргабаккха «къаьстта йола пятилетка» оттае аьнна хьехам беннабар вайна английски писателя Герберт Уэллса. Цунна кхетаде хала дар советски саг кердача кхетамга водилга. Цунна хацар, «къаьстта йолча пятилеткашка» а боацаш, общества материальни вахар эргадоалаш советски сага кхетам а эргабувлилга. Советски саг дунен тIа керда саг ва, керда идеологи, керда мораль, къахьегамцен, дезалцен, обществацен керда гIулакхаш а долаш.

Вай халкъо дIадаькkхад низ барашеи хIилла яраше низ боацараш а кIаьда дог дараш а эшабеш хинна, доттагIаи вIаши новкъостали доацаш хинна къаьна вахар. Вайна езаш бIаьхийча наьха оамалаш хIама якkхари инициатива моллагIча наькъаца яькkха а шоашта хIама хилча башха доаца цар гIулакхаш. Из гIаьрхой закон да. Цу законо саг а общество а телхаю. Дукkха нах тоабарца лакхлу цу законах саг; кIезига бараш бIаьхий хул дуккха нах дукъа кIал оттабарца, уж Iехабарца.

Халкъан общественеи пайдане дола цхьан саго е дуккхача наха доладаь гIулакх хьал а лоац, вай дегIа а доаладу. Сага сий лакхду цо. Вайнига керттера дар да — кортамукъа шийна болх беш, ший нахан общественеи болх беш хилар саго кхетаделга.

Вай коммунизм еш доахк. Вай дика кхетаду из даькъала гIулакх. Из гIулакх чакхдоаккхача саго хьега къа докkха беркат доалаш да, цун ший лоIам а ираз а цох доал.

Сего алхха шийх ю уйла—буржуазни уйла харцахьа лерхI вай, дуккхача наьха уйла нийса лерхI. Вайна хийра йолча уйлан моллагIча а гIулакхаца къовсам лоаттабу советски наха. Грузчика Бондаренко дьча гIулакхо болхлой эгIаз хIана бигар дика кхетаду вай. Ший огородера ши хьажкIа яькkхача кIаьнка етта веннавар из. КIаьнка даьшка, из деша вагIача школе дIаала дезар цо кIаьнка даьр, кIаьнка цунах тIехьагIа бокkха кхетам хургбар. Бондаренкоца балха болча новкъосташа кхетадир хIама ложкъаяьча сага бехк бе из кийча хилар, хIаьта ше завода лаьтта а лаьцад, производствера лежкъаеш хIамаш а кхухь. Нийса дий Iа леладер, аьнна хаьттар цар Бондаренкога. Ванне сагота а воацаш, цо аьлар: «Завода лаьттеи производствера из хьу хIамилги — из паччахьалкхен да, хIаьта хьажкIаш са я».

ХIаьта гучадаьлар наха алхха ший уйла мара йоацаш саг из хилар. ЧIоагIа новкъа хилар царна из. Ма лоаца уйла йолаш саг хиннав из! Ахка вахача а сага гIо дергдолаш вий-теш ер, йоахар цар дегаша.

Са безам ба Бондаренкона кхыбола нах бовзийта: даькъала, къонахчал дола, денал дола нах бовзийта. Ма дукха ба вайцига уж! Эггара хьалха сайна дагадехар дувцаргда аз. Владимирски областе Веске яхача юрта гIув тоаеш воаллар зIамига ши саг. ГIувна чура хий насосаца хьатIадаккха бензинаца болх бу движок оттайир цар. Движок болх бе а йолаялийта, шоаш гIувна чу баьлар уж. Движоко гIувна чу йиттача газо са дикъар цар. Уж хьалбаха гIийртар новкъостий. Цхьаккха дича а царна хьалбоахабаланэар уж. ГIув 12 метр кIоарга яр. Виъ саг хилар гIувна чу ваха, цхьабакъда аханахьа кхаччалца Iочувахийтача, кхы кIоаргагIа ваха низ а боацаш вусар хIаравар.

— Фу дергдола теш? Бойтаргба уж? — Iочувахийта со! — аьлар зIамигача саго Валентин Левушкина.

Из гIувна чу ваха воаллаш нана тIаккхаьчар цунна. Берргна бос дIабахабар наьна.

— Ма гIолахь! Хозий хьона? Ма гIолахь! Са а дикъа лергба хьо! — йоахар нанас.

Халла юхаяькkхар Валентина нана.

— Айя нах ма бий цу чу боваш латтараш, мама! — аьлар цо.

ГIувна чура нах хьалбаьхар зIамигача саго. Царех цаI дийна вар. Мел чIоагIа гIадваха хургва Валентин Левушкин, ше лечара кIалхараваькkха цхьа саг дунен тIа вахаш хиларах.

Дукkха дукхагIа болча советски гражданаша шоайчарел тIех лерхI паччахьалкхен хьашташ, коллектива хьашташ. Бондаренко санна бола нах кIезига бале а болаш ба. Юкъ-юкъе шоаш болга а хойташ. Вай обществе гоама ба паччахьалкхенгара махулла дукхагIа хIама якkха гIерта, шоашта хIама хилча, цхьаккха хIаман кхы бала боаца нах. Къа ца хьегаш бахача наха мотгиг яц вайна юкъе. Коммунизма хийра йола Iовдала оамалаш — гIожа хилар, кIезгал, алхха ший мара уйла ца хилар, шийна хIама якkха гIерташ хилар, базар яр чIоагIа сий доацаш а во а да вайцига.

ЦIенча цIока тIа доала кIомарг санна цкъаза гуча хIана дувл теш уж гIулаккхаш? Хала дац цар бахьанаш лаха. Адамий деррига истори шоаш буача бIаьхийча наха духьал къахьегамхоша чIоагIа лоаттабьча къовсама истори да. Наьха хьакъ дара формаш, наха низ-Iоткъам бара формаш хувца а луш, цаIаш кхычар рузкъах бахилга наха юкъе дола дукkха ха я. Цу гIулакхо алхха шоашта бола пайда лахара, хIара саго ший къаьстта долча вахара уйла яра оамал Iомаяьй наха. Цхьабакъда общества дикагIа болча викалаша яьхад дуккхача наьха рузкъах цхьа саг дика вахаш хилара, нах ца лархIара духьал къовсам лоаттабе беза, деррига адамашта долча юкъарча ираза уйлаш яьй цар.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хилалехьа къахьегамхочо эггара хьалха уйла еш хиннар дар ше миштта вахаргва, шийна даа а дувха а Iалаш миштта дергда. Цхьабакъда, 1917 шера октябрь бетта цхьан дийнахьа хувцаделарл дуккханеша хувцалургдац яьхар. Коммунистически парте хьалхленIа пролетариато дIахьекхар кхыча тайпара къахьега йиш хилар а къахьега дезилга а, вешта аьлча коллективан обществан хьаштий хьакъехьа болх бе безилга.

«Болхлошеи ахархошеи вай воай низаца духьалъотта а керда общество хьае а ховш хилар дIахьекхачул тIехьагIа дIаболабелар керда коммунистически кхетам, эксплуататоршта духьал латтача къовсамера кхетам, эгоисташтеи кагийча собственникаштеи духьалара, со сайна пайда боаккхаш воал, хIаьта са кхычун гунахьа а дац яхача психологенеи оамалаштеи духьаларча пролетариатаца болча бувзамера кхетам». (Ленин т, 31, 269 оагIув).

Советски сага вахар халонаш эшаеш вIаштIехьадаьнна да. Цои мехкои баь никъ хала а чоалхане а ба. ТIаГIертта къахьегаш хиларца, шоай турпалерча гIулакхашца вай наха дIадаькkхар паччахьа Росси тIехьайиса хилар, къе хинна мохк бIаьхий а баь дIаоттабир, коммунистически новкъа дегIаба болабалийтар. Дийша бола болхлой, ахархой, инженераш, Iилмахой, искусства а литература а болхлой хьалкхебаьб вай. Цхьабакъда, капитализмах юхедиса во мел дари новкъа дари дIадаккха иштта атта дац. ХIанз бIубенна коммунизмага вай долхача хана, коллективизма, вIаши новкъостал дара, общества хьалхашкара ший дехкар дика кхетадара уйланца саг кхевелга керттерчарех цхьа деххар да.

Вай парте XXI-ча съездо белгалдаькkхар коммунизмага кхача хIанзехьа а хургйолча общества саг кхетаве везилга. «Iовешше а коммунистически кхетам а болаш мича ву саг. Дагалаьца хьаве а йиш яц из — из хьахургва коммунистически общество хьалъешехьа а социализмагара коммунизмага вай долхашшехьа а»,— йоахар Никита Сергеевич Хрущева писателий III-ча съезде.

«Лаьтта» яхача ший книжка тIа Ольга Кобылянскаяс яздаьр дагадох сона. Кхонача ахархочо Саввас ший воккхагIа вола воша вув—даь дакъа шийга кхоачаргдолаш. 40 шу хьалхагIа хиннад из, вахаро дIахо яздир из книжка, дика йисте а доаккхаш. Фашистски захватчикеи Малхбузера Украина мукъаяькkхачул тIехьагIа иштта вошас воша вийнача цу юрта колхоз йиллар. Колхоза лаьттан акт хьалуш Саввай воIа Иван Жижияна аьлар: «Яр да из ше бахьан лоалахо лоалахочоа борз санна бIарахьежийта, воша вешех летийта лаьтта. Ахархочоа лаьтта даь сесаг хинна кхиза ха дIаяьннай. ХIанз лаьтта массанена а ший нана а хинна дIаэттад»:

Хьалха къувсаш хинна лаьтта даькъала а хинна дIаэттад советски сага. Колхозникий юкъарча боахама дог да из хIанз.

Лаьтта, лаьттагIара доаккха рузкъа, фабрикаш, заводаш, театраш, стадионаш, школаш, больницеш, машиннаькъаш, электростанцеш — деррига а вай юкъара рузкъа да. Вайцига социалистически доалахье шин формах латт. Кооперативни доалахье а социалистически я. Саго сага хьакъ дуллга магийтац цо. «Са» яхилга фуд? Мишта кхетаду вай из? Са я ала йоагIа хIара денна сага эша продукташ, предметаш, Iайха бьча балхага хьежжа алапи эцаргда Iа. Цунах хьайна деззар эца. Хьа рузкъан керттера хьаст — Iа хьега къа да. 27 сентябре американски телевидене гIолла къамаьл деш Никита Сергеевич Хрущева аьлар: «Революци хилалехьа рузкъа дар хьакъал долаш вар тханцига. Дунен тIа эггара хьалха историе чухь оаха оттайир докъонца йола нийсхо — дика болх беш вар обществе чухь вовзаш хилар».

Голлевуде Iуйрийна хIама дуача Н. С. Хрущева цига гулбеннача наха вовзийтар нов. Тихонов.—Укх сагал вIаьхегIа мала ва шунцига, Америке — аьлар Никита Сергеевича.— Малав яр? Хьалха болхло хиннав, инженер-металлург а хинна дIаэттав, хIанз Днепропетровски совнархоза председатель ва. Укхо кулгал деш Iалаьмате йоккхий металлургически заводаш я. Советски Союзе доакхача аьшка-рудах ах совгIа руда лу Днепропетровски совнархозо мехка. Ший доалахьара рузкъаш дац нов. Тихонова доал дераш. Цо доал деш мел дар халкъа юкъара рузкъа да».

Маьрша, доккхал ца дезаш, цхьабакъда, тоалуш, денал лаккхув долча вахар чухь вах советски саг. Дерригача халкъа, берригача мехка кхаьхьегама доккхача вахара зIамига дакъилг да цхьан сага вахар. Вайх хIаранечун хьашташ чIоагIа кхоталуш да ший завода, ший колхоза, ший бригада, ший Даьхен цо еча йоакхонца.

ХIанз а воашта эшараш дувцаш, кхоанарча ираза уйла еш, ванна эггара хьалха дага латт кIор боаккхилга, болат лоаладар, ялат хьувкъийтар. Металли ялати, машинаши наха чубаха цIеноша дукхагIа хилча, паччахьалкхе хьалха латтарашта тIехьайиса долаш хьалха латтача бригаде ра — шийна дукхагIа алапи доагIача моттигера тIехьайисача бригаде яхар Валентина Гаганова. Цу болхлочо доладаь гIулакх берригача мехко хьаллальцад. Цу гIулакха тIехьабаьбна нах бувц вайна газеташа хIара денна. Къахьегамцеи общественеи наьха керда гIулаккхаш хилар дезарах дола хIара денна хула хоамаш деций уж?

Коллективаннеи общественеи болча пайдана дукхагIа къа мел хьег шоаш ираз долашагIа хет вай наха. Ишта къахьегаш хиларах социалистически обществас, йоаккхо а еш, лоархIа а лоархI, беза а беза уж.

Н. КОНДАКОВА.

(1959 шу, октябрь, № 20 йолча «Агитатор» яхача журнала тIара).

ССКП ЦК ПЛЕНУМА ТОЛАМАШЦА НАКЪА БОЛХАШ...

ХIара 100 жийна тIехьа 140 Iаьхар

Шу йисте даьннадеце а, гуш да дIадахача шерарчул духхагIа Iоахарий вай республикерча чабанаша хьалкхедаьлга.

Дукха ба республике шоаш тIайца социалистически декхараш кхоачашдаьраш. Царех цаI ва Надтеречни района «Гвардейски» совхозера къона чабан Киломатов Гелани.

КхоалагIа шу да Гелане цу совхозе болх бу. Цун бригадо Iунал деш берригаш а 606 жий ба. Кхыча жела дуккха халагIа леладе деза дахка жа. Из дика кхетадора Киломатова а цун бригадерча жа леладераша а.

ЧIоагIа терко тIайохийт чабана жа ханнахьеи бакъахьеи аьрхIе доаладара. Жа дебадараи цунга хьежжа царех дуккагIа продукци якххараи из эггара керттерча гIулаккех цаI долга дика кхетаду чабана.

Жа аьрхIе доаладе ши бутт хьалха цу лоархIамерча гIулакха кийчо е йолаелар Киломатова бригада.

Дахкаргдола жа сихагIа а дикагIа а тоалургдолаш дикагIча цонашка доажадора. Дийнахьа доажадаь ца Iеш, бийсанна а доажадора уж, 4—5 сахьата са а лоIийташ. Цул совгIа, Iоахаршта кIалхара моттиг екъа хилара а чIоагIа терко ю чабанаша.

Дукха йIайха а йоацаш шийло йолча помещенешка дахкийт жа, цхьабакъда уж помещенеш екъеи мух чу ца боагIаши-м хул.

Уж деррига гIулаккхаш нийса а де деззача тайпара а ду чабана Киломатовеи цун бригадерча жа леладерашеи.

Планах хIара 100 жийна тIехьара 105 Iаьхар хьалкхебеи цхьан устагIа тIера 2,2 килограмм тха даккхеи дезаш яр бригада.

Доккхий социалистически декхараш тIайцар чабанаша: хIара 100 жийна тIехьара 130 Iаьхар хьалкхебеи цхьан устагIа тIера 3 килограмм тха даккхеи.

Ше тIайца декхараш сийленца кхоачашдир Киломатова бригадо. ХIара 100 жийна тIехьара 140 Iаьхар хьал а кхебаьб, цхьан устагIа тIера 3,4 килограмм тха а даьккхад.

ХIара бIаь жийна тIехьара иззал Iоахарий хьалкхедаь моттиг яц вай республике.

ХIанз беррига низ тIабахийтаб бригада членаша махулла дикагIа жена Iана кийчо яра.

Из да оаха хургIолча парте ЦК Пленума луш дола совгIат, йоах Киломатова.

М. САГОВ,
Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама Ветеринарни станце воккхагIа вола Iилма болхло.

Нефтяникаша доккхий толамаш доах

«Малгобекнефта» нефтяникаш ССКП ЦК-а Пленума сийленца накъа баха гIерташ доккхий толамаш доахаш хьабоагIа. Ленина орден лелаеча нефтепромысла итт бетта йола план 121,4 процент кхоачашъяьй, къахьегама овсарле 22,1 процент лакхъеш, мехкдаьттага дIабода мах 18,8 процент лохбаьб.

Уж доккхий толамаш даха йиш хиннаI царга мехкдаьтта даккхара дикагIа йола методаш цар балха юкъе яхувларца.

Дикка балхаш даьд нефтяникаша производственни процессашта комплексни механизации автоматизации еш.

Мехкдаьттеи газни доахаш доккхий толамаш даьхад бригадаЙ мастераша Конова, Албогачиева, Колесникова, Назадзе, дуккха кхыбараша а. Бурув деттача коллектива юкъе дикача балхаца белгалбаьннаб мелови мехкдаьтта доаккха буровой мастераш Авраменко, Салайдан, кхыбараш а.

Укх шера 410 предложени балха юкъе а йоалаяь 551 эзар сом кхоьдаьд рационализатораша.

«Малгобекнефта» нефтепромыслови управлене коллектив ший низ а хьинар а ца кхоьеш болх беш я семилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа.

Ш. ИЗМАЙЛОВ,
«Малгобекнефта» НПУ производственно-технически отдела начальник.

КЕРДА ЮРТ—КЕРДА КОЛХОЗ

Дукха ха яц МагIалбикера XX-ча партсъезда цIерах йола колхоз вIашагIъелла. Грознера МагIалбике бодача новкъа дIа-юха вахачунна бIаргагуш дар Вознесенске яхача юрта дIахача дукха гаьна йоацаш шин аргIа юкъе, цу шаьрача ара, Iалханчуртски хьорсама йисте листта Iотеха кIай чаьтараш. Ер фуд? — аьнна хеталора из гIулакх довзаш воацача сага цигара сурт бIаргадайча. Довзаш волчунна а Казахстане керда лаьтташ карадерзадечара романтика дагаIохийтар.

Цу хана чаьтарашка баха Iохайшабар XX-гIча партсъезда цIерахча керда колхоза къахьегамхой.

Доккхий декхараш дар царна хьалхашка латташ хиннараш. Эттара хьалха де цезаш хиннар — кIай чаьтараш дагIача Iа даккха моттигаш елга дар.

— Капитальни цIеношт делга чIоагIа низ а, хьинар а, ха а эшаш низкъала гIулакх да. ХIанзарчоа лаьрхIа чехка Iа даккха моттигаш ца кийчийча гIулакх хургдац вай леладечох. ЦIеношт хьалде делча цхьаккха а доацаш дусаргда вай, — йоахар цхьабараша.

— А-з, вайна паччахьалкхено цIеношт хьалде хьахецаш ссуда а да, хIаьта хьалуш строительни материалаш а я — йоахар шоллагIабараша. Капитальни цIеношт хьалдича бакъахьа хургда вай. Iа дола йисар дукха ха еце а, чехкка тохаделарча цIеношт даь даргда.

Цар къовсам баьшхар эггара хьалха цIеношта бийда кирпишк е болабеннача Яндиев Таьштамара Махьмаден, Льянов Эскарха Хьусенен, Солсанов МурцъIали Салманеи, иштта кхыбарашеи.

Бийда кирпишк хьаеча, хьалйоттача, кхы балхашта вIаши новкъостала тахан цхьаннена, кхозна шоллагIчоа, тIакхха вокхарна белхий а беш толамца дIабихьар цига цIеношт хьалдара болх.

Иштта болх дIаболабенна цхьа бутт баьлча 50-нел совгIа цIа хьалдаь даьлар. Цо кхы а чIоагIагIа дог ураоттадир юхебисарий а.

Ценошт деча новкъостала баьхкар МагIалбика нефтяникаш. ХIаранеца 5—9 сат а волаш 11 строительни бригада йир царех. Цар новкъостална цIеношт даь дуккха а колхозникаш ба. ДуххагIа долча даькъе болх булургбоацаш къбенна а цамогаш а болча наха дир нефтяникаша хьалхара новкъостал.

Казахстанера цIа ма ве а цамогаш а хинна больнице вихьар Харсиев Хьасан. Хьоан больнице уллаше а цунна цIеношт хьалдир скважинашта капитальни ремонт еча цехера еннача строительни бригадо. Цу бригадаца бар Демяхин, Ширманов, Мусаев, Тарасов, Шабайко, Берченко. Больницера тоа а венна ше цIавеча, ший дезал керда хьалдаьча стандартни цIеношка бахаш байча чIоагIа гIадвахавар Хьасан.

Боккхийча наха Тамбиев Iаддалийнеи, Матиев Марзабикаи цIеношт даь даьхар III-ча мехкдаьтта промысла строительни бригадо. Колхозникашта цIеношт деча новкъостал деш хилар 1-ча промысла, УЗК, АТХ, АТК строительни бригадаш. Дерригаш а 13 цIа даьд нефтяникий новкъосталца.

Белхий новкъосталца цIеношт даьд боккхийча наха Дзауров Поазе, Солсанов Iаьлас, Пучиев Махьмада, иштта кхыбараша. Мамогта сихагIа цIеношт йистедаха гIерташ балхаш деш бола нах ба хоалуш масса а дийнахьа.

ВиIий цIеношт даь а даьха хIанз шийна цIеношт деш воалл Солсанов Эскхе.

— Чехка вIаштIехьадаьннад шун-м цIеношт делга. Мишта торо хилар шун? — аьнна шийга хаьттача Эскхе аьлар:

— Даьра паччахьалкхено доккха новкъостал ма даьд тхона ахчанца а материалашца а. Из новкъостал хиннадецаре торо хург ма яцар тха иштта чехка цIеношт де. Аз даггара баркал ях коммунистически партена а Советски паччахьалкхенна а иштта къахьегамхой терко ярах.

Чехка а дика а цIеношт хьалдара болх вIаштIехьабаккхар бахьан долаш колхозе хIанзале хьалдаь даьннад 102 цIа. Нийсача мугларех, хоза хьалдаь стандартни цIеношт а дагIаш кхо улица я цига. Колхозникаша лаьрхIад цу улицашта Н. С. Хрущева, Г. К. Орджоникидзе, ГI. Ахриева цIераш тахка.

Дукха ха йоацаш кIай чаьтараш даьгIача хIанз хоза хьалдаь цIеношт да. Иштта кхоачашдир цар эггара хьалхара декхар.

Сиха хьалъеш латт колхозе ворхI шера берашта деша лаьрхIа йола школа. Школа хьалъеш 17 саг юкъе а волаш строительни бригада я. Социалистически яхье а баьнна хьинаре къахьег школа хьалъераша. Къаьстта дика болх барца белгалбаьннаб плотникаш Арчаков Арчакх Цечоев Ахьмад, штукатураш Ажигова Хамсат, Хамхоева Хази, иштта кхыбараш а. ХIара дийнахьа 150 — 200 процент кхоачашъю цар балха нормаш. Бригада болх чехка, дика барца графикаш лаьрхIачул цхьа бутт хьалха йистейоаккхаргйолаш ба уж керда школа.

Дикача хьоххамашца чакхдаькхар колхозо гуйран ялаташ дIадувлга а. КIан мукъя дIадувча хIара дийнахьа 1,5 норма а йоаккхаш болх бир трактористаца Саутиев Даудд, Дзауров Махьмада, сеяльщикаша Солсанов Салмана, Льянов Iалихана, Угурчиев Миканла, Льянов Бахьаудина.

Иштта, хьоххамашца накъа йоагIа XX-ча партсъезда цIерахча колхоза коллектив хургIолча Пленума.

А. ХАРСИЕВ.

Сурта тIа: XX-гIча партсъезда цIерахча колхоза Редант яхача керда йиллача юрта хьалдаь цIеношт.

Ю. Плиева сурт.

Хьалха латтаращца нийсле

Октябра сийна тIайца декхараш тIехкхоачашдаьд Ермоловски оалхазарий совхоза болхлоша. 1 ноябрь тIаххоачаш планал совгIа 879 центнер дулхи 544 эзар фуъи дехкад цар паччахьалкхенга. ХIаьта, дIабахача итт бетта хIара Iаттагара 155 килограмм шура духхагIа якъкхай 1958 шерарчул. ХIара яхача котамгара 131 фуъ гулде дезача 138 гулдаьд.

Дукха ба совхозе тIайца шера дола социалистически декхараш кхоачашдаьраш а. Ший декхар кхоачашдаьд совхозе а республике а цIи хеза йолча доярка Л. Шестака. Шоаш леладеча доахах хIаранегара 3347 килограмм шура яьккхай М. Юсуповас, Г. Саидовас — 2930 килограмм. Хайра хIама дисадац цар шоаш тIайца декхараш кхоачашде.

Сийленца кхоачашдаьд ше тIайца шера дола социалистически декхараш Н. Олюнинас. Укх шера хIара котамгара 170 фуъ гулде дош деннадар цо, хIаьта хIанзале а хIаранегара 166 фуъ гулдаьд. Иштта дика кхоачашдаьд шоай декхараш Н. Богуловас, В. Пилс, Н. Байдень, иштта кхыбараша.

Уж хьохкамаш даха цар вIаштIехьадаьннад коа тIара оалхазараш кхозбаш йола кухня дика болх беш хилар бахьан долаш. ХIара сменах йола балка норматш тIехкхоачаш а еш тIехдика къахьегар кухнерча болхлоша Д. Адиевас, Р. Ахметовас, З. Арунхеевас, М. Савельевас, А. Покупаева, иштта кхыбараша а.

Кхашкара деррига балхаш чакхдаьхьа бовла боахк механизатораш а.

Дика совгIат кхоач совхоза болхлошка: тахан цига хьаелл керда столови.

ССКП ЦК-а Пленум хьаеллача денна кхы а доккхегIа балха толамаш дахарца накъа баха лаьрхIад Ермоловски совхоза болхлоша.

Ч. ОСТАШЕВСКИЙ.

Баьца даарий фу шоаш кийчду

«Шалински» совхоза специалисташта дагадехар шоай совхозе фу хьалкхеде, хIана аьлча из хьаийдеш духха ахча дIадодар. Цу гIулакха лаьрхIа хIара овощеводчески бригаде баьца даарий культурай участкаш хьакъоастайир. Цу гIулакха кулгалдеш вар йоккха опыт йолаш вола овощевод Колодизев.

Дукха фу кийчдаьд цига хIанзалехьа а. Масала, помидорий 900 килограмм, 450 килограмм нарсий, 260 килограмм столове свекла. ХIанз кабачкай фу кийчдеш а латт.

Фу кийчдеча балхаца белгалбаьннаб Сайдулаева Марха, Мусханова Жинару, Мусаева Тига, дуккха кхыбараш а.

ХIанз шоашта тоъал кабачкай, свеклай, нарсий фу кийчдаьд совхоза болхлоша, хIаьта шоашта сов дола 500 килограмм томатий фу дохка лаьрхIад «Сортсемовощ» конторага. Из дехка хьаийдача ахчах кхы тайпа фу эца йиш хургьяь совхозага.

Х. ЭЛЬЖУРКАЕВ.

Хьалхара опыташ

ССКП XXI-ча съезда соцамаш кхоачашдар духьа вай республикерча колхозникаша кхы а керда наькъаш лех колхоза боахам бIаьхий бе гIерташ. Иштта Ножай-Юртовски районе Кирова цIерахча колхозе укх шера опытни участке 2 гектар тхьамка дIадогIар. Лоамарча районашка цу тайпара культураш дIайогIа мегаргIий хьажа, аьнна, тоххам бир колхозникаша. Шоай низ кхо а ца беш къахьийгар цар тхьамка дIадогIача моттиге. ХIара гектар лаьтта тIа лаьрхIа 50—55 эзар тхьамка хьаг дIадогIар. ЧIоагIа къахьийгар колхозникаша, тхьамканна гIулакх деш; хан-хаьнахьа оасар дора. дийнахь кхоззадиазза хий деттар каст-каста лаьтта цамца доаккхар, цул совгIа суперфосфат а тохар.

Дика хьийкъар дIадогIа тхьамка, опытни участкера 40 центнер гаргга тхьамка гулдир колхозникаша. Цига болх беш белгалбаьлар нн. Агаева Куржани Сарати, Ильясова Рузмати, Манчиева Жовзали, кхыбараши. Тхьамканна оасар дечен, хий тохачеи хана, колхозникаша 1,5—2 норма ца йоаккхаш цхьаккха ха хилацар.

Хьалхарча опыташа хьахьоки Кирова цIерахча колхозе тIехьа тIайоагIача хана а тхьамка дIадогIача боккха пайда баргхилар.

С. ИСМАИЛОВ,
ВЛКСМ обкома инструктор.

Комсаш дIайогIаш боахк

Наурски района «Комсомольски» яхача совхоза коллектив сихха гуйранара балхаш чакхдоахаш йоал. 300 гектара тIара комсаш дIакъайлай цар, хIаьта 114 гектара тIа дIайийнай комсаш, цул совгIа 1 миллион овлаш кийч а даьд.

Керда декхараш тIа а йиша болх бу трактористаца А. Гайтиева, С. Элиспаева, Г. Юсупова. Нов. Гайтиева нормах 1,5 гектара тIа комсаш дIае езача 4 гектара тIа дIаюв. Дика болх беш я звеньевая П. Опалько. ХIара сменах йола норма 250 процент кхоачашъю цо.

Комсаш дIайогIаш доккхий толамаш доах трактористаша И. Меркулова, Г. Мазязина, прицепщика А. Тагирова, кхыбараша.

Цу совхоза болхлоша дош деннад комсий плантацешкара балхаш мамогта сихагIа чакхдаха.

П. МАЗОВ.

ХIара духьашха яхкача хьакхийгара 7 хурск

«Шалински» совхозе хьайбаш леладеча отделене болх беш я свинарка Шишкина Валентина. Из я цкъа яхкаш йолча жергIашка хьожаш. XXI-ча съезда решенешта жоп луш, цо дош делар хIара цкъа яхкача хьакхийгара планах 5 хурск яла мара ца езача 7 хурск яла, аьнна.

Валентинас ше денна дош кхоачашдир. Хьалхарча группацарча 30 хьакхо ворхI-ворхI хурск яьй.

ДикагIа йола жергIаш юхакъоастаяьчул тIехьагIа, юхейисараш дулха лаьрхIа йоайир цар.

Аьхки Валентинас вIашагIъеллар цкъа яхкача хьакхархий керда группа. Цо шийна хьалхашка декхар оттадир хIара хьакхо ергйола хурск юкъера лаьрхIача 11 килограммал кIезигагIа йоацаш дозал долаш хилийта. Из декхар кхоачашдар духьа Валентинас Iурра денз сарралца са ца лоIаш гIулакх дора царна.

Къонача свинаркас ха а ховш къахьегарах дика толамаш даьхад: 32 хьакхийгара ворхI-ворхI хурск еннай цо, цар ши бутт кхаьчачул тIехьагIа юкъера лаьрхIача 12—14 килограмм дозал долаш хул уж.

—Семилетка хьалхарча шера Шишкина Валентинас кхеаь хьакхарч дIалаьрхIача 450 хурскага кхоач, хIаьта уж дийна йолаш эзача 5400 килограмм хул, — йоах СТФ бригадир йолча Васильева Вера Степановнас. Уж ерригаш хьалкхеаьчул тIехьагIа 400 центнерал духьагIа хьакхий дулх лургда фермас пачахьалкхенна.

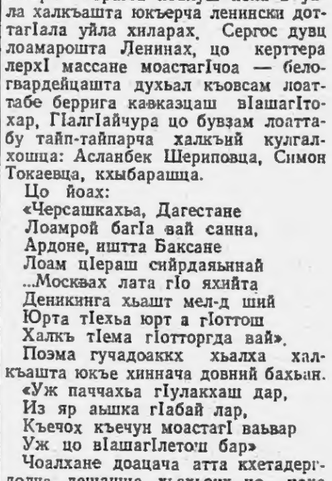

Сурта тIа: Свинарка Шишкина Валентина.

М. ТКАЧЕНКО, текст.
Х. Мукаева сурт.

Дукха деза книжка

„СЕРГО ЛОАМАШКА" яхача Н. С. Тихонова поэмах

ТКЪЕСТЛАГIЧА бIаь шера баьхача сийлахь-боккхийча эрсий поэташеи писателашеи Пушкина, Лермонтова, Толстойс, поэташа - декабристаша шоай дуккхача дикача произведенеш тIа Кьилбаседа Кавказа халкъий вахар а цун Iалам а хьахьекхад.

Массане а кортамукъале, шоай лоIаме вахар бахьан синош ца кходеш къовсам лоаттабаьча лоаман халкъех дог лазаш болча цар цу къовсамо дегаш урауттадеш хиннад поэтически произведенеш язъе.

Шоай творчествоца шоай безамах доккха дакъа Кавказа дIа а деннад хIанз дIалуш а ба дуккха а советски поэташ.

Цхьабакъда, тахан ала бокъо а йолаш, вай ала деза дахача бIаь шера бахача Кавказах а цун халкъех а Iалаьмате дика произведенеш кхеллача сийлахь-боккхийча эрсий писателий гIулакх бокъонца дIахьош белгалбаьнна дика советски поэт Николай Семенович Тихонов ва, аьнна.

Шийх из алийта бокъо тахан яькхаяц поэта Тихонова. Дуккхача шерашка Кавказаца безам болаш а цун вахар зувш а хиннав из. Цо язъю цох стихаш, эрсий меттала доах нохч-гIалгIай халкъа иллеш, уж деррига поэтически балхаш чулоацамга а формага а диллача йоккхеи дикеи, «Серго лоамашка» яха поэмаI а язъяь чакх а даьхар.

Хьалхарча империалистически тIем тIа дакъа лоацаш хиннача Н. С. Тихонова цул тIехьагIа 1922 шералца красноармеец-доброволец а волаш герз бе а делла Советски Iаьдал бахьан къовсам лоаттабаьб. Цун хьалхара стихаш кепа теха араяьнна 1918 шера. Гражданский тIема турпалча деноша дог айдаьча поэта оаз йоккхийча топашеи яьннача цIера алон керда дуне хьахиларах хоам баьча хана екар бахьан долаш кIоаргача реализмахи революционни романтикахи хьалдиза да цун деррига йоазонаш.

Цун стихаш къонахчал долаш, Iалаьмате хоза оаз йоагIаш хиларца цхьана кIоаргга чулоацам болаш а я.

Из бахьан долаш Октябрьски революце историе тIа кортамукъале бахьан халкъаша лоаттабаьча къовсама эггара сийрдагIа йола оагIув дIалаьцача Кьилбаседа Кавказа тематика тIаэзав поэт.

Н. С. Тихонов поэт хинна а Iац. Из белгалбаьнна воккха общественни деятель а дерригача дунен тIа машар чIоагIбар духьа кIаьд ца луш, къовсам лоаттабеш а ва. Цудухьа кхы а дезагIа да вайна, Нохч-ГIалгIай мехка бахача наха, дуккхача шерашка, 1957 шераца цун уйлаш вай лоамашка, вай нахаца, вай турпалашца хинна хилар, турпалча Серго вахар хьахьокхаш цо Iалаьмате дика поэма кхелла хилар.

Нийса оттадаьд Н. С. Тихонова поэма эпиграфа вайна довзаш дола Сергей Миронович Кирова дешаш: «Лоаман акхача чIожашка миха увгIар хеза а ца Iеш бокъонца болча демократе къонгий дегай революционни иллеш а хоз». Уж дешаш цо оттадаьд дуккха а шераш дIадахачул тIехьагIа цхьан хана шийца гIалгIай партизанаш а болаш Серго лийннача наькъа такаш тIа ше ваьлча революци бахьан къовсам лоаттабаьча тIемахой а цар баьччай а коталонаш хестаеш халкъо кхелла из революце ялли ший поэта дега а хезандаь. Цун поэзе эггара дикагIча мерзех хьокхаденнача цу илле уж мерзаш кхы а дикагIа, кхы а чIоагIагIа декадалийтар.

«Серго лоамашка» яха поэма укх дешашца йолалу... «Са безам ба цхьан сагах шоана дувца». Цхьабакъда, поэма тIа вувцар моллагIа вола саг а воацаш сийлахь-воккха большевик, ший деррига вахар халкъаца дийза вола Серго Орджоникидзе ва. Турпалах йоалла из башхало произведене тIа чакхъяллалца гуш я.

Нохч-ГIалгIайчу яьнна революци Серго цIерах хьакъоастае йиш йоацаш ювзаенна хиларах тарра Советски Iаьдал бахьан Нохч-ГIалгIай халкъо лоаттабаь къовсам ца хьоабеш Россе Къулбехьен Чрезвычайни комиссар вувца а йиш яц. «Серго лоамашка» яхача поэма дешахьялхен тIа автора укх дешашца белгалдоаккх ший сий дола декхар: «Са безам ба Кьилбаседа Кавказе Советски Iаьдал оттача халача шерашка ший са ца кходен советски Iаьдал бахьан къовсам лоаттабаьча, Денникина кIайча эскарах майра лийтача гIалгIай халкъа деналахи кьонахчалахи ала доагIар ала».

Н. С. Тихонов Нохч-ГIалгIайчу хиннав 1936 шера. Из хиннав юрташка; тIаргим, Пхьуй яхача лоаман юрташка кхаччалца Эса чIоже гIолла никкъ баьб цо, нахах веттавеннав, граждански тIема турпалех долча дувцарашка ладийгIад, царца къамаьлаш даьд. Йолаш йола материал йовзарал совгIа поэта чIоагIа безаме хеташ дайзад мехка Iалам, цун хозал. Цунна дагаухар 1919 шера лоаман наькъа такилгашка гIолла «Октябра гIа баьха» денош, цунна духьал дийн а лийя хьауттар турпалча Сергос халкъа юкъе Ленина байракх йихьача, цу байракха гонахьа тоIабаь баьхка лоамарой шоай кортамукъле бахьан къовсам лоаттабе гIовттабаьча ханара сурташ.

Н. С. Тихонова болх бу «ДоттагIал» яхача кинофильма сценарий язъеш. Цу тIа дакъа лоацаш гIалгIа а вар. Автор чIоагIа чуйиннавар ший балха, бакъда цу ханне а хургйолчу поэма тема хьийхар цунна халкъо. Ткъо шу совгIа ха яьлча мара араяла кхел хиннаяцар цу произведене.

Серго Орджоникидзе биографеи Нохч-ГIалгIайчу хиннача революционни гIулакхийн дукха я шоашта улуь гIолла йоазонаш деш вола саг тIехвоалалургвоацаш йола сийрда оагIош. Уж гIулаккаш драматизмах хьалдиза, художника ка яргйолаш да. Цхьабакъда, Н. С. Тихонова ший поэма тIа дувцараш уж тIемайи толамийн денош дац. Цун уйла тIаяхар цхьан юкъа Деникина эскара низ кот а баьнна еррига хIана яц, аьнна йола шаьрачара нохчийчен гIалгIайчен, Бурун, Шолжа-ГIален моастагIчун кара яхача ханна, халкъа кортамукъале бахьан лоаттабеча къовсама идеянна тIехьа лоаттаде, цун дегашка ше котдаргхиларах бола тешам хилийта безаш хиннача ханна. «Серго лоамашка» яхача поэма тIа поэта хьахьоки дегашка из тешам лоаттабе Сергос халкъа мишта хьех, хургдолча тIемашта цо из мишта кийчду, цун лоIам мишта чIоагIбу, хургдолча сийрдача вахара сурташ цунна Сергос мишта бIаргадойт. Сергос халкъ дIакхетаду моастагIа котвалар ханна мара ца хиларах. Халкъ цох теш. Вайна хов эггара тIехьа а цу тешамо халкъ котдаькххалга.

Поэма тIа дукха да революце низаш лоамашка тIехьашка довлара, лоамаштеи эрсий большевикаштен юкъе хиннача доттагIала сурташ, цу тIа дувц комиссара Бутырина цалараХ, Сергон цун доттагI гIалгIа Ювсапи хевсураца Бициканца вIашагIкхетарах хевсурий дог-уйла шийгахьа даккха, дерригача халкъаша лерхIачунна, большевизма идеяш котъяха лоаттабеча къовсама уж тIаберзабе Сергой ка яларах.

Из поэма чIоагIа хьаькъале а уйлеи безами тIадахийта а язъяь я. Иштта ца хилча иззал низ болаши, иштта чIоагIа екаши хургьяцар из. Цо лерттIа жоп лу Вешенская яхача станице хиннача митинге литературга халкъалахи партийностахи Н. С. Хрущева аьннача дешашта.

Ший дегаца, сица, ший ерригача уйлаша революционни марксизма-ленинизма чIоагIача позицеш тIа латтача сага мара низ кхоачаргбац вай мехка Советски Iаьдал доаккхача хана хиннача къовсамах а цига дакъа лаьцача нахах а селла дика мугIараш язде. Ший поэма тIа дакъа лоацача нахацара автора безам, уж нах хьабаьннача халкъацара, цар лаьтташца, вешта аьлча цар лоамашцара безам вIалла доазуь доацаш боккха ба. Бакъдар аьлча, Нохч-ГIалгIайчу хиннача граждански тIемах Тихоновл хьалхагIа селла дика, селла безаме цхьанне язъяьяц. Цунга диллача вай халкъа, вай республиканна поэта даьр мах хоадалургбоацаш доккха гIулакх да!

Н. С. Тихонова дуккхача наьха йицлургйоаца образаш кхеллай. Цунна карагIдаьннад вайна уж шаьрра бIаргабойта, цар оазаш хазийта, уж вайна безабалийта, царех дог лазийта. Иштта ба Серго, Ювсап, Бицика, Иван Богатырев, Муса, ПаьтIамат, кхыбараш. Поэма юххьера денз чакхъяллалца шаьра гуш сурт долаш я. Цун кертте латтар ший оамалашца ший къовсамца саг ва. Кхелла образаш бокъонца а йицлургйоацаш а хилар-из автора цу произведене тIа карагIдаьннарех цаI да.

Комиссар Бутырин веннав. Цун доттагIий гIалгIай чIоагIа гIайгIане ба. Автора язду:

«Уллар из наб кхийтта чIоагIа
Наьх тIа дадаш кулгаш дар,
Цунна гонахь хайша багIа
ГIалгIай чIоагIа маьлхар бар»

Сергоси Ювсапей Iадика йийцар шоай доттагIчун хевсурий баьчча. Поэта уж вIашагIкъастарах яздаьча мугIарий боккха низ ба.

«Юхахьежар уж шиъ цIаьхха:
Цу чхарий моаршал санна,
ЦIимхара из хевсур дукха
Лаьттар тIехьхьежаш царна».

Поэма тIа дакъа лоацача керттербарех тарра цу тIа дувц халкъа. Ший фусамдаь цIагIа, новкъа массанахьа нахаца, халкъаца ва Серго. Вайна гу из халкъ революце идеянна тIехьа хилар. Поэт кIоаргга хIама зе ховш хилар хьахьокх цо диллача лоамарочун цIен чурча сурто, цо хьахьекхача цар барзкъаша, Iаьдалаша, оамалаша. Цо дехкача лоамарой вахара сурташца гIалат корадоагIаргдац. Иштта бакъ дилла сурт алхха Хьажа-Мурд яха повесть язъяьча сийлахь-воккхача Л. Н. Толстой творчествоца мара нийсде йиш хургьяц. Тихонова творчестве саги Iаламан массаса а цаI да. Цо Iалам дийнду. Из бахьан долаш цун стихаш чIоагIа низ болаш я.

Кавказа Iалам, Нохч-ГIалгIайчен лоамий хозал автора поэтически нийса хьахьокхар поэма дикача оагIонех цаI я. Цун Iалам массаса а дийна долаш санна произведене тIа дакъа лоацаш да. Из цкъаза гIоздаьнна лепаш ашара оаз йоагIаш хул, цкъаза цIимхара, гIайгIане, шийца цхьана бахача наьха дегашкара дар хьахьокхаш санна сатем байна хул.

Охотника Бицика Iула баьчча хьах був. Автора йоах:

«Цхьабакъда, гаьно шув йисте
Ший бос малхо къоагабаь
Цхьаькха хьах хьаэттар кастта
Боккха кур хьалберзабаь».

Иштта белгалду автора къовсами вахари вIаши дувзаденна а цIаккха кхоачалургдоацаш а хилар.

Нагахьа санна произведене идеях дийцача ала деза цун керттера а эггара шаьрагIа хоалуш йола а уйла халкъашта юкъерча ленински дотагIала уйла хиларах. Сергос дувц лоамарошта Ленинах, цо керттера лерхI массане моастагIчоа — белогвардейцашта духьал къовсам лоаттабе беррига кавказацаш вIашагIтохар, ГIалгIайчура цо бувзам лоаттабу тайп-тайпарча халкъий кулгалхошца: Асланбек Шериповца, Симон Токаевца, кхыбаращца.

Цо йоах:

«Черсашкахьа, Дагестане
Лоамрой багIа вай санна,
Ардоне, иштта Баксане
Лоам цIераш сийрдаяьннай
...Москвах лата гIо яхийта
Деникинга хьашт мел-д ший
Юрта тIехьа юрт а гIоттош
Халкъ тIема гIотторгда вай».

Поэма гучадоаккх хьалха халкъашта юкъе хиннача довний бахьан.

«Уж паччахьа гIулаккаш дар,
Из яр аьшка гIабай лар,
Къечох кIечун моастагI ваьвар
Уж цо вIашагIлетош бар»

Чоалхане доацача атта кхетадергдолча дешашца хьахьокх цо наха юкъера керда гIулакхаш. Лоамаройн, эрсийн советски Iаьдал бахьан цхьан латаш ба.

«КIайбарий топа бIеха пхо
Хьажа юккъе а кхийтта
Вож эрсе — майра тIемахо
ЦIеча Кавказа лаьтта».

ЗIамигача статья тIа торо яц поэма ювца, Iалаьмате хоза поэтически образаш дIахьокха. Цхьабакъда, ала деза ший художественни оагIонцен кIоаргача чулоацамцен доккхача а безамах дизача а халкъа дег чу диллаа даха цу книжка бокъо яькхха хиларах.

Дукхача хана денз Кавказера нах доттагIа дукха везаш а моастагIа

(дIахододар 4-ча оагIо тIа).

[1]) «Советская Россия» яха издательство, Москва, 1958 шу.

Доазол дехьара

ТIЕМ ТIА ЗУЛАМАШ ДАЬ КОХ ВЕ АЬННА ЯЬ ПРИГОВОР

ВАРШАВА, 11 ноябрь. (ТАСС). Ухх шера бlаьстан юххье Варшавски воеводски судо ве аьнна суд яь хинначу, тlем тlа зуламаш леладаьча Эрика Коха дешах лаьца селхан тlехьара соцам баьб Польски Халкъа Республика Лакхехьарча судо.

Защитникаша даьча къамаьлашка хьежача уж бахьан доацаш а лаьрхlа, приговор хьалхагlа яьчча йитар Лакхехьарча судо.

АНГЛЕРЧА ПЕНСИОНЕРАШКАРА ХЬАЛ

ЛОНДОН 12 ноябрь. (ТАСС). Пенсионерий ассоциацей къама федераце членаш болча 500 эзар сага хьалхара селхан Лондоне хиннача митинге вlашагlкхийттача 2.500 пенсионеро правительствагара дlадийхад кlийбеннача пенсионерий хьал тоадар. 5 миллионал совгlа пенсионер ва Англе, цхьабакъда, царех дукхагlа бараш пенсех доагlача мискача пособех бах. Бернотерча пенсионерашкара венача викало митинге къамаьл деш аьлар, царех дукхагlа бараш аьхки фарра йисте бийсаш яха езаш хул, хlана аьлча чуlеча цlенах ший ах пенси дlадала деза цун.

Гертера пресс-конференци

ВАШИНГТОН, 13 ноябрь (ТАСС). Селхан США паччахьалкхен секретара К. Гертера пресс-конференци хилар. Паччахьалкхений эггара керте латтарий совещани маца гулъертья аьнна шийга корреспондента даьча хаттара жоп луш, Гертера аьлар, Вlашагlкхийттача Штаташта «хетачох» паччахьалкхений эггара керте латтарий совещани хургьа «хьатlадоагlача шера марта хьалхарча ден денз апрель бутт юкъе баххалца йолча юкъа».

Малхбузерча паччахьалкхеназа ергйола совещани фу лаьрхlа я аьнна даьча хаттара жоп луш, Гертера аьлар, эггара кертера цу совещане дувцардар да паччахьалкхений эггара керте латтарий совещани маца а мича а хургьа яха доши цу совещане дувца оттадергдола дешаш. Из ше оалаш паччахьалкхен секретара белгалдаькхар, совещане дакъа лоацача хlара мехка совещане дувцардола дешаш оттаде бокъо я. Цхьабакъа Малхбузера 4 паччахьалкхе Париже вlашагlкхийттача герз дlадаккхареи Германски тlулакхеи хьакъехьа цхьа барт болургба аьнна хет сона.

Де Голль Вашингтоне маца воагlаргва аьнна даьча хаттара жоп луш, Гертера аьлар, хетаргахьа из дош къоастадергда паччахьалкхений эггара керте латтарий совещани хинначул тlехьагlа.

Пресс - конференци йистейоалаш Гертера аьлар, «Латински Америка мехкашка а, къаьстта Кубеи Панамеи, Американа духьалара гlулакхаш, дегlадоагlаш хиларо цlенхаштта сатем боабаьб Вlашагlкхийттача Штатий.

ДЕГlАЙОАГlАШ ЛАТТ АЛБАНЕ ЛАЬТТАХ ДОАХАЧА РУЖЬАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

ТИРАНА, 12 ноябрь. (ТАСС). Хlанз ухх сахьате Албане тlом хилалехьа даьккхачул 29-зза дукхагlа хромови рудан 11-зза дукхагlа цlаста рудан доаккх. Ухх шера аьшка руда доаккхилга соахкарчул 2-зза дукхагlа лакхде лаьрхlад.

Халкъа lадал эттачул тlехьагlа Албане лаьттах доахача рузкъай промышленность дlакка дегlаенай. Реконструкци а яь шерьяьй Рубикера цlаста рудники Кукесера хромови рудники, болх бе йолаялмйтай Бультизереи Тропоереи жерда хромови рудникаш, ншитта Куръюшера цlаста рудник.

ЛЯОНИНСКИ ТЕПЛОЭЛЕКТРОСТАНЦЕ ХЬАЛХАРА ТОК

ПЕКИН, 12 ноябрь. (ТАСС). Фушун яхача городе (провинци Ляонин) Ляонински теплоэлектростанце хьалхара ток еннай. Ухказа болх бе йолаялйтай 50 эзар киловатт низ бола эггара хьалхара турбогенератор. Водородни шелал юкъе йолаеш йолча пара давленеи температуран чlоагlача давленеи температуран лакхерча параметранца болх беш йола турбогенератор яьи Китая предприятешка, хlаьта даьхен производства яьча цу тайпарча агрегатех эггара хьалхара а я из.

Берригга низ 650 эзар киловатт боллаш йола Ляонински теплоэлектростанци бокъонца болх бе йолалургьа хьатlахулча шера юххе—из хьалъяра балхаш долдаь кхоъ шу дузаше а.

ТУРЦЕ ТОВАРАШТА МАЬХАШ ТlАКХЕТАР

СТАМБУЛ, 13 ноябрь. (ТАСС). Хlанз цlаькха а цхьадолча товарашта маьхаш тlатехад Турце. Текстильни промышленносто арахецаш долча товараште 15 процент тlакхиттад маьхаш. 20—25 процент тlакхиттад маьхаш цемента.

«Ватан» яхача газето беча хоамах 1939 шерарчул дукхагlа маьхаш тlакхиттад ухх шера текстильни товарашта 1.221 процентн гlишлой материалашта 1.228 процентн. Доагамах боаккха мах ялхазза лакхоеннаб.

Бегашта санна йоах газето—вахара эшача товарий маьха дозалга диллача Турци Европе чемпион я.

ЖЕНИССЬЯ ЯХАЧА ФРАНЦУЗСКИ ГОРОДО ХЬОАШАЛГlА ВЕХ Н. С. ХРУЩЕВ

ПАРИЖ, 12 ноябрь. (ТАСС). «Юманите» яхача газето беча хоамах Женисся (департамент Эн) яхача города муниципални совето соцам даьб СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев Франце венача хана шоай города юххе уллача мехка йоккхагlчарех йолча гидроэлектростанцера хьажа веха, аьнна.

Студенташ болча хьоашалгlа

Нохчийн гlалгlайн 100 совгlа саг ва Москве деша вагlаш. Уж ба Московски ветеринарни академе, Тимирязева цlерах йолча юрта боахамх академе, кхыча институташкара а дешара заведенешкара а студенташ.

Хlанз дукха ха йоацца хиннача СССР Лакхехьарча Совета кхоалагlча сессе Нохч-Гlалгlай АССР дегlайоалаяра оттадаьча кердача дехьарашка чlоагlа ладувгlаш хиннаб студенташ. Газеташтеи журналаштеи уж гlулакхаш дувццашехьа а студенташ чlоагlа раьза бар вай республика делегаташка ладувгlа.

Студенташта ншитта чlоагlа дагадаьлла хиннар кхоачашхилар. 1-чч ноябре Ломоносова цlерах йолча Моковски Паччахьалкхен университета йоккхача аудиторе СССР Лакхехьарча Совета депутаташ гн. О. А. Чахкиеви, М. Г. Гайрбекови Москверча нохчийн гlалгlайн студенташца вlашагlкхийтар. Цига дакъа лоацаш хилар РСФСР заслуженни артист М. Э. Эсамбаев.

Беззаме къамаьлаш дир цига хьагулбеннараша. Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета Председателя Муслим Гайрбековича Гайрбекова Нохч - Гlалгlай республика юрта боахами; промышленностьи дегlаярах, ухх тlехьарча хана гlишлош дукхагlа хьалйирах, мехкдаьттеи гази яккхарах лаьца дукха къамаьлаш дир. СССР Лакхехьарча Совета кхоалагlча сессе доклад яьча ССКП обкома секретара нов. О. А. Чахкиева юрта боахамах лаьца къамаьлаш дир. Нов. Чахкиева МГУ механико-математически факультета студента Ахриев Данила деннача хаттара ншитта жоп делар:

— Дитъа тха дола жа леладар вай республике керда а пайдана а гlулакх да. Климатически хьалаш вай республике лоалаха ядача республикай дарел дикагlа да. Цхьабакъда, во да жа доажаде шортта моттиг па хилар. Доажаде моттиг шеръяро 1,5-зза, 2-зза дукхагlа хулийтаргдар жа.

Чlоагlа гlадбаха ладийгlар хьагулбеннараша республика предприятешка ухх тlехьарча шин шера гlалгlайн нохчийн балха бахарах долча къамаьлага. ФЗО школашкеи, ремесленни училищашкеи дукха кагий нах ба дешаш. Уж ба промышленноста керда кадраш.

— Цхьабакъда, — аьлар Чахкиева, — вай республикерча кхалнаха кlезига дакъа лоаш культурни строительстве, кхы а кlезигагlа промышленносте. Кlезига ба уж школашка, къаьстта кlезига ба 10-чч классе. Чlоагlа йоакхо е еза цу гlулакха. Нагахьа санна ухказа хьагулбеннараша шоай гаргалча нахата яздойя дукхагlа хургба вай мехкарий дешаш. Бакъдар аьлча, Москве а ба вай кхалнах дешаш. Уж ба Базоркина Аза, Курбанова Малика, Долакова Рая, Джабраилова кхыбараш а.

Шоай безача хьаьшашцара беззаме къаьстар студенташ.

Б. ЧАХКИЕВ.

Металлолом паччахьалкхенна

ССКП Старопромысловски райкомен райисполкомен инициативах районна промышленносто металлически лом паччахьалкхенна дlаялара план ханал хьалха, 5-чч декабре, кхоачашъе, аьнна декхараш тlаийдад.

Хlанз районе итт бетта планах 3592 тонн металлически лом дlачуяла езача 3912 тонн дlаеннай, вешта аьлча планал совгlа 323 тонн металлолом дlаеннай цар. Дукха организацеш я шера йола план кхоачашъяь. Масала, 2-гlа эксплуатационни промысел (заведующи нов. Кисаев), «Старогрознефта» транспортни контора (директор нов. Шкодня), ншитта кхыяраш а.

Металлически лом гулъеш доккха балхаш даьд Старопромысловски района комсомольцашеи, пионерашеи, дешархошеи. Итт бетта 500 тонн металлолом гулъяьй цар. Цу цифраша хьахьокх шера йола план цар ханал хьалха кхоачашъергхилар.

Цхьабакъда, цу района цхьайолча организацеша е еззача тайпара йоакхо яц паччахьалкхенна металлолом дlаялара. Масала, кирпични заводе балха пайдане боацаш шиъ яй ба. Цу тайпара гlулакх да «Старогрознефта» шоллагlча промысле а. Цига яда вышкеи, хlаьта итт тонн дозал долаш йола качалкеи. Металлургически заводашта эшаш йола массехк тонн металлолом я из, цхьабакъда цунца дlакъаста магаш цу организацей кулгалхошта. Царна хац мел лоархlам болаш гlулакх да металлически лом сихагlа паччахьалкхенна дlаялар.

Предприятей кулгалхой декхарийла ба металлолом гулъяра шоай коллективаш озрагlа яха. Цо новкъостал дергда ССКП XXI-чч съездо оттадаь декхараш сихагlа кхоачашде.

ДУБЕНКО,
«Росглавтормета» Старопромысловски районера воккхагlа вола уполномоченни.

Хьалхле яьккха торговле коллективаш

Сийлахь-боккхача Октябра 42 шу лузача ден сийна социалистически яхье а бьнна, доккхий декхараш тlанйцадар республикерча торговле болхлоша. Шоай декхараш кхоачаш а дир, доккхий толамаш а даьхар цар кердача хьисапаца маьхаш дара, хlамаш нйеранта дикагlа гlулакх дара, товарооборота план кхоачашъяра, ншитта кхы а.

Бахача наха тlехь-тlехьагlа дукхагlа эшаш дола товараш дикагlа lалашдара шоай болх хийцаб республикерча цхьайолча тикаша.

3-чч квартале шоаш тlанйца социалистически декхараш дика кхоачашдаьд товарооборота план 109 процент кхоачашъяьча Грозненски универмага, план 116 процент кхоачашъяьча промторга № 41 йолча тика а, промторга № 23 йолча гика, ншитта кхыча торговле предприятеша. Цукха я шоаш тlанйца социалистически декхараш кхоачашдаь Грозненски горпромторге чуйоагlаш йола тикаш: №№ 55, 4, 6, 11, ншитта кхыяраш.

Социалистически яхье яьннача торговле предприятеша 3-чч квартале дахача толамий итогаш вlашка а теха хьалхара моттиг а еннай Нохч-Гlалгlай АССР торговле Министерствай паччахьалкхен торговле а потребкооперацце а болхлой союза збкомен дlа-юха тела Цlе байракх а еннай Грозненски универмага.

Дика къахьегарах белгалъяькхар промторга № 1 йола пхьегlий-боахама тика а.

Цlахо йодача хана кхы а доккхегlа толамаш даха лаьрхlад республикерча торговле предприятеша.

А. ШУАИПОВ.
Нохч-Гlалгlай АССР торговле Министерства организацце отдела заведующи.

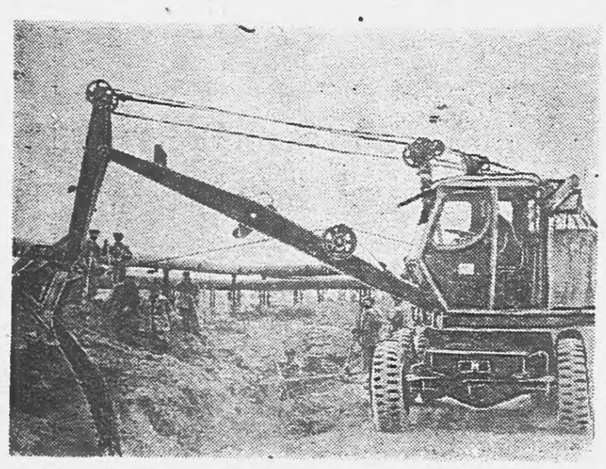

Сурта тlа: Черноречье яхача поселке газопровод юллаш боахк механизацце контора къахьегамхой.

Наха дукха деза кино

Ухх бетта лхелагlча дийнахьа денз Грозненрча кинотеатрашка гойташ да Н. С. Хрущев Америке хиларах дола хроникально-документальни фильм.

СССР-а Министрий Совета Председатель Никита Сергеевич Хрущев США хилар хlанзарча замах боккха лоархlам болаш гlулакх да. Новкъост Н. С. Хрущев Америке хилар доттагlала а машара а сийлахь-йоккха визит оал дунен чу машар безаш мел долча халкъаша.

Кино хьагойт океанал дехьарча мехкашкарча нахаца нов. Хрущева даь къамаьлаш, кинокартинага хьежача миллионаш болча советски наха хеталу Н. С. Хрущевца цхьана шоаш дакъа лоацаш болаш санна. Фильм дlадолалуш хьахьокх новкъост Н. С. Хрущев накъа воаккхаш хинна парте а правительства а культархой, эзараш московски къахьегамхой а. Цул тlехьагlа гойт Америка Вlашагlкхийттача Штатий столице Вашингтоне хьаьша накъа баьхка хинна эзараш американцаш, Америке Н. С. Хрущева даькхача шин кlирах из хинна моттигаш, цо къамаьлаш даь паччахьалкхен политически деятелаш, къахьегамхой.

Грознерча кхаь кинотеатре ухх деношка цу фильмага хьежаб итташ эзараш нах. Хlара сеансе цхьа моттиг йисаш мукъа. Грознера болхлой, гlулакхера нах, дешархой, студенташ заявкаш а телаш хьажа ух машаре а доттагlала а фильмага.

Кинотеатрашка кхы а массехк дийнахьа гойташ хургда из кинофильм.

М-С. ПЛИЕВ.

Телепередачага хьожаш ба колхозникаш

Ухх тlехьарча хана Магlалбика района «Кавказ» яхача колхозера колхозникаш хиннаб Тбилисе экскурсе баха, цигара цар ийцай массайолча марках йола телевизораш. Цlабаьхкачул тlехьагlа уж дlаоттаяьй цар шоай цlеношка. Хlанз ухх сахьате телепередачага хьожаш ба колхозникаш Н. Бондаренко, Ф. Козловский, П. Бахчинов, И. Компанченко, ххыбараш. Из дика инициатива юкъе йоалаяьй культуран цlен директор волча Виктор Трунова.

— Кlира яхозза хьож тхо Пятигорскера еча телепередачага, йоах колхозникаша.

ТОРИЙ,
«Кавказ» яхача колхоза парторганизацце секретарь.

Торопех бизза пайда эдац

«Ингушски» совхоза 3-чч отделене 4-чч тракторно-полеводчески бригада аха езаш 670 гектар зябь я. Цхьабакъда, цунах аьха яьнна 160 гектар мара яц. Хlара дийнахьеи бийсаннеи 13—15 гектар мара ахаш цига.

Из кхоачамболаш гlулакх дац. «Беларусь» яха кхоъ трактор пхиъ дизель а я цига. Нагахьа санна ерригача агрегаташа а шоай нормаш кхоачашйойя дийнахьеи бийсаннеи 62—70 гектар оахаргья цар. Шоай нормаш кхоачашъе йиш йолаш ба хlара трактористи прицепщики. Масала, тракториста Мержоев Джабраила, прицепщика Фаргиев Мусас сменах 7—8 гектар лаьтта оах, нормах 5 гектар мара ахаш ца езача.

Дика болх беш ба тракторист Боков Мовладини прицепщик Белхароев Хьажбикари. Масса а йолча хагlархой письмоех оттаяь передача (гlалгlай меттала); 17.30 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала); 17.40—Иллеш оал халкъа иллиалархоша; 18.00 — Юртбоахама болхлошта передача (эрсий меттала); 18.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 18.35 —Керда хоамаш (нохчий меттала); 18.45 — Юртбоахама болхлошта передача (нохчий меттала).

18-чч ноябре: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — «Ленинан некъ» газета обзор; 8.35 — Советски Союзерен доазол дехьареи хоамаш (гlалгlай меттала); 8.50 — Хоамаши передачай программеи; 9.00 —Нохч-Гlалгlай музыка концерт; 17.00 — «ССКП ЦК Пленума накъа долхаш» — передача (эрсий меттала); 17.20 — Кагирхошта передача (гlалгlай меттала); 17.35 — Моттигерча авторий музыка; 18.00—Мехкдаьтта а химически а промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала); 18.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 18.40 — Юртбоахама болхлошта передача (нохчий меттала); 19.20 — Керда хоамаш (нохчийн гlалгlайн метташка).

17-чч ноябре: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — Советски Союзерен доазол дехьареи хоамаш (нохчий меттала); 8.35 — «Деша даха ха йоацача бераште дика оамалаш Iомаяра керттера дараш» — беседа (гlалгlай меттала); 8.50 — Хоамаши передачай программеи; 9.00 — Кинофильмаш тlара музыка; 17.00 — «Из къахьегамхой вахара юкъе дахад» — передача (эрсий меттала); 17.20 — Радиоладувгlаш йолчу ноябрь беттан 16-чч ден 1959 шерара.

Редактора заместитель
Дж. ХАМАТХАНОВ.

РАДИОПЕРЕДАЧАЙ ПРОГРАММА

16-чч ноябре: 7.20 — «Лакхарча частотай токаши, технически прогресс» — беседа (эрсий меттала); 8.20 — «Республикански хьехархой съезда накъа долхаш» — беседа (нохчий меттала); 8.35 — «Халкъан дотагlеначь латт вай низ»—статья (гlалгlай меттала); 8.50 — Хоамаши передачай программеи; 9.00 — Дагестански музыка концерт; 17.00 — «Алапей фондаш нийса делаяр» — беседа (эрсий меттала); 17.20 — Мехкдаьттахошта передача (гlалгlай меттала); 17.35 — Музыкални моаршалаш; 18.00 — «Йоккхача химе край» — передача (эрсий меттала); 18.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 18.40 — Кагирхошта передача (нохчий меттала); 19.20 — Керда хоамаш (нохчийн гlалгlайн метташка).

17-чч ноябре: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.20 — Советски Союзерен доазол дехьареи хоамаш (нохчий меттала); 8.35 — «Деша даха ха йоацача бераште дика оамалаш Iомаяра керттера дараш» — беседа (гlалгlай меттала); 8.50 — Хоамаши передачай программеи; 9.00 — Кинофильмаш тlара музыка; 17.00 — «Из къахьегамхой вахара юкъе дахад» — передача (эрсий меттала); 17.20 — Радиоладувгlаш йолчу ноябрь беттан 16-чч ден 1959 шерара.

Дукха деза книжка

(Юхедисар. Долалур 3-чч оагlо тlа)

гоама волаш а ба. Цlенача уйлашца, дикача гlулакхашца цар дегашта тlабода никъ корабаьр халкъа дукха везаш, мерза доттагlа хиннав массаза а.

Поэта язду:

«Дlавоал цхьаккха лар а йоацаш.
Ваьхаш дlакъаьста нахах,
Халкъ дилла а хургда дахаш
Фуннагl цунна хиларах».

Из бакъда, тахан вай ала йиш я сийлахь-доккхача халкъа воккха поэт Н. С. Тихонов доттагl хинна вайцига а вена ший таланта эlанаращца вай халкъа турпалча историе оагlув сийдаяькхай, аьнна. Нохч-Гlалгlай халкъ дунен тlа мел дахача хана цун дег чу яхаргья сий долча советски поэта Николай Семенович Тихонова цlи, хlана аьлча из бахьан долаш.

«Готтача чlоже доага лир
Хlанз берригача мехка гу»

«Серго лоамашка» яха поэма вай республике гlалгlай меттала арайоал (переводчик М. Аушев). Цу тlара доакъош ухх шера 5-чч классерча дешархошта наьна метталарча дешара книжка юкъе гlоргда. Уж халкъа юкъе цо доаха хьалхара гlаш мара дац. Шерагара-шерага цунцара безам дукхагlа а боккхагlа а хургба.

«Серго лоамашка» яхача книжках дувцача хана харцахьа хургдар цун художественни оформленех хlама ца аьлча. Iалаьмате дика а чулоацамца нийса доагlаш а да художника Н. Калита сурташ. Книжка кийчдеш цо баьча балхо тешал ду тlехника материал йовзарал совгlа лоамаш а вайнаьха шира архитектура а цунна дег чура дезаш хилара. Цунца художника доккха новкъостал ду поэма кхетае, къаьстта вай мехка Iалам а матернальни культура а ца йовзаш болча наха.

«Серго лоамашка» яхача поэмаца Н. С. Тихонова дlаьхий даьд советски литература, йlаьхий яьй эрсий поэзи. Цо кхеллад «калкъа дукха деза книжка. Хlара художника творчества чулоацам из ма бий. Хlаьта доккхагlа дакъа долчунгара дукхагlа хьа а деха деза.

Н. С. Тихоновга Кавказах дукха материал я. Цунна довз Нохч-Гlалгlайчу граждански тlом лаьттача шерашка хинна гlулакхаш. Цудухьа вай халкъо из поэма поэта тlехьара дош лерхlац, цо сатувс Эса чlоже нтташ шерашка цун дог ураоттадаьча творчески алано халкъа карагlдийннача, дицдала йиш йоацача гlулакхашта йоаггlаш йола произведенеш яларга.

Поэма автора, цун къахьегам бахьан долаш дег тlара баркал аларца цхьана дог тийшша ала йиш я вай хlара цlагlа новкъоста Тихонова стихашка хьийжа а ца Iеш из шеварга а хьеж, аьнна. Из хlара цlагlа хьаша хинна ца Iеш доттагlа, гаргарагlа вола саг хургва. Цунга хьеж цунна дукха дезаденнача вай лоамнй чlожаш, из чlоагlа гlадьяха тlаэцаргва революци маяьлла а лоамашка Сергос кхайкаяь коммунизм хьалъеш йоаллача цо ший поэма тlа хестабеча турпалий тlехьено.

И. БАЗОРКИН,
писатель.

Алжирера Iарабий мукъабаргба

Алжир къилбаседа Африке улла 10 миллион совгlа нах а бахаш Iарабий-берберий мохк ба. Из мохк къизача тlемаца Iарабий аша а баь, 130 шу хьалхагlа дIалальцаб французий империалисташ.

Мегарг мел дола лаьтташи кхы рузкъа доалла моттигаши дIа а яьха, французий помещикаштен капиталисташтеи дIаеннай.

Бокъо цхьаккха а тайпа йоацаш йоаяьй цигарча Iарабий. Французий империалисташа Iарабашта моллагlа а во хlама дича, бокъо йоаца низ бича, саг вийча «судо» уж бакъбеш хиннаб, хlаьта цхьаккха а Iарабечо даьр из бакъ хилча а, могийташ хиннадац. Цкъаьннахь санна къиза низ беш бола французий палач вийча-м Iарабий юрташ йоагаеши, дуккха а нах боабеши хиннаб.

Хlанз арадаьннад «Баьццара тетрадь» яха цхьа книжка. Цу книжка тlа яздаьд французий империалистий къизача Iазапа кlалхара шоай Даьхе якхха гlерташ болча Iарабий патриоташта деш долча низех.

Французий империалистий жандармаша ах бийса яьннача хана чу а лелхаш, цlагlара нах дIакхувл. Шоллагlча дийнахьа тха саг мича вахав, хlана лаьцав аьнна хаьттача, цхьаннахьа а из мича вахав ховш а лаьцар малав ховш а саг хилац. Цкъаьннахь санна саг лаьца дIавигараш малаш бар а ховш, сувсара лаьца тха саг мича вигар оаш аьнна хаьттача Iурра дIахийцав оал, цхьабакъда «дIахийца саг» хьа а ца коравоагlаш вай дIавоал.

Французий империалисташта духхьала бола нах хьабувца яхаш лийцарий кулгаш, когаш доагадеш а, кхы дола кхиза низаш деш а цхьанна а хlаманна бехке боаца нах цар бехка тохкам а ца беш, суд а йоацаш, боабаь моттигаш а дукха я. Цхьабарех шо-шоашта теха байнаб оал. Масала кулгаш а дийкка, лаьца набахта ваьлла Бен Мхиди яха Iарабе «ше-шийна» меттахьа телча а теха веннаб, аьнна хьалхийнад. Набахта воаллача сага телча а мичара йоагlа, кулгаш дийкка хилча «ше-шийна» а мишта тох. Ншитта «ше-шийна» теха веннаб Айссат Идир а.

Цу тайпара дечча низашца, кхерамца шоай Даьхе французий империалистий Iазапа кlалхара якхха гlерташ болча Iарабий болам бохабе а, уж шоай дукъа кlалхара ца бовлийта а гlерт французий империалисташ. Цхьабакъда цу низапа Iарабий болам боха а бац е лаьгI а бац, кхы а чlоагlагlа из сом а бу, -ай а бу.

Шоай Даьхе французски империалистий Iазапа кlалхара якхха бокъонца тlом болабаьб Алжиреречу Iарабаша 1954-чч ш. цхоалагlча ноябре. Хьалхагlа къаьст-къаьстача моттигашкарча наха болабаь из партизански тlом, французий эскараш оарцагlа даьлча а лаьгI ца луш тlехьатlехьагlа сомлуш, шерлуш хьабенаб. Дуккха а тайп-тайпара тlема планаш увттаеш, Алжире керда эскараш, инаралаш ухийташ, тlера низаца Iарабий эшабе, царна тlера шоай дукъ ца далийта а гlерташ, шоашта —могар даьд французски империалистий низаш чlоагlлуш, французски империалистий низаш меллуш доагlа. Дукха ха ялалехьа мукъабаргба Iарабий мохк—Алжир.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23: редактора зам. — 2-07-01: бехктохкама секретара — 2-25-72: Корректорске — 2-30-91 партийни вахарен экономикан отделий — 2-25-72:

СФ03413

Нохч-Гlалгlай АССР, г. Грозный, Революце проспект, №18 шерарча 11-чч августа цlерагlа йола типографи. 30/3: Заказ № 6980.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цlерахча кинотеатре Йоккха зал—«Малх массанешта хьеж».
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
Зlамига зал № 1—«Малх массанешта хьеж».
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
Зlамига зал № 2—берий сеансаш «Кlай лоалги ворхl гномн».
Долалу: 9, 11.
«Кхо новкъост» долалу: 5, 9.
«Мерза бутт».
Долалу: 3, 7.
Зlамига зал № 3—**«Ара».**
Долалу: 9.15, 11.15.
«Бугlеи жуккарги». Долалу: 1.15, 5.15, 10.15.
«Хьежа сога». Долалу 3.15, 8.15.
16 ноябрера денз ерригача залашка **«Сигле кхайк».**
«Родина» яхача кинотеатре **«Малх массанешта хьеж».**
Долалу: 9.40, 11.30, 1.20, 3.10, 6.15, 8.05, 9.50.
«Никита Сергеевич Хрущев США».
Долалу: 8.30, 5.

г. Грозне, Черноречье, кольцо 18, кв. 10 вахаш волча Ростислав Александрович **Яковицке** суде деннад г. Грозне, Грибоедова улицах № 9 йолча цlагlа яхаш йола ший сесаг Евгения Александровна Яковицкая йитарах дола дош.

Дош дувцардга Сталински района 3-чч участка халкъа суде.